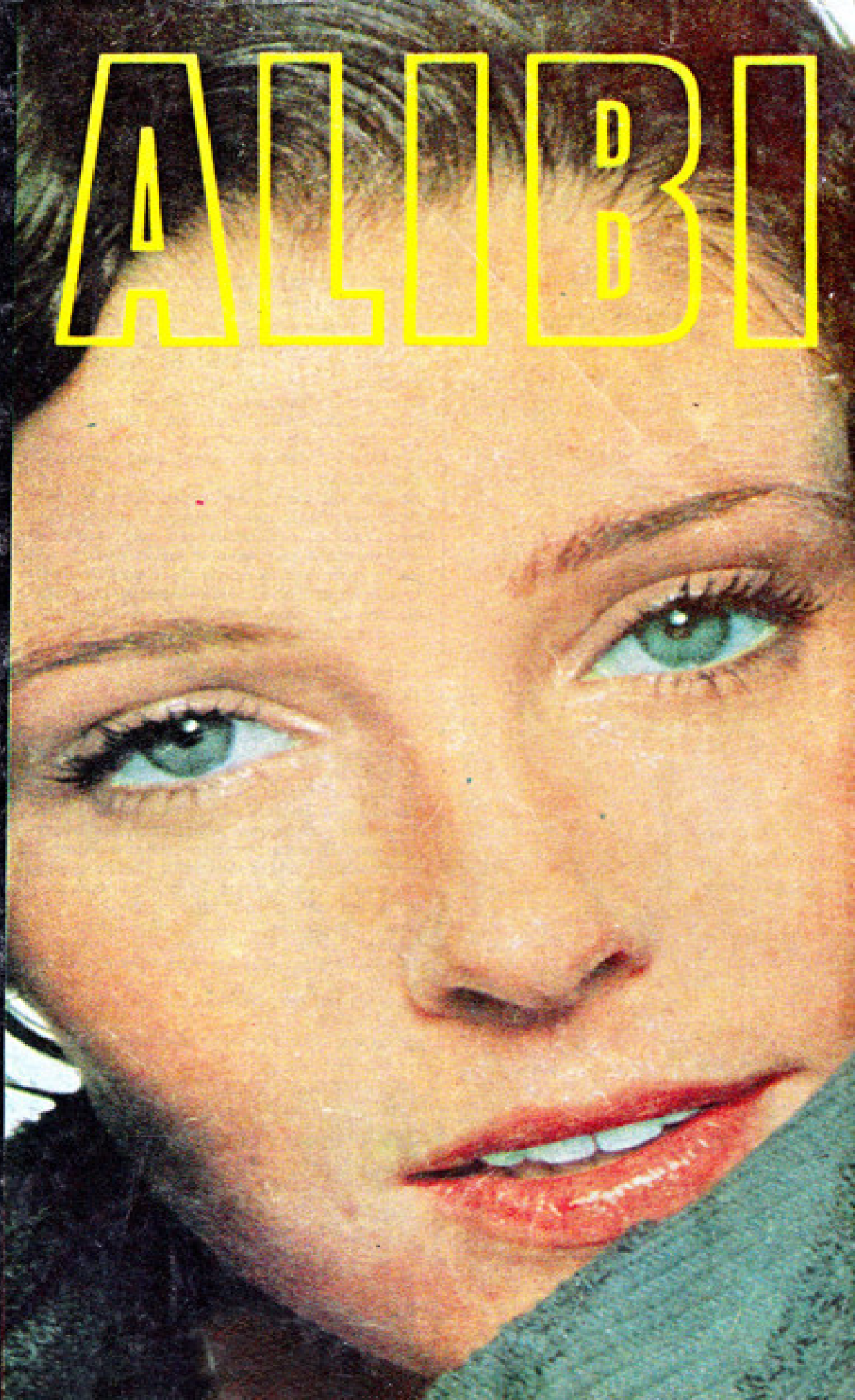

CAO

48

ALIBI

5

dinara

Claude Joste: ALIBI

TRAG

biblioteka kriminalističko-ljubavnih romana

ALIBI. U ovom romanu ima mnogo nonšalantnosti u vođenju glavnih junaka, još više u njihovim dijalozima, tipično francuskim, ili još bolje rečeno pariškim, s dosta galske duhovitosti. Sve to djeluje ugodno i predstavlja osvježanje u romanima te vrste... Istraga o ubojstvu lijepog Axela tapka u mjestu sve dok komesar Thiebaut pronicljivo ne shvati važnost jedne usputno izrečene primjedbe. Odjednom alibiji svih osumnjičenih padaju u vodu. Svi se oni vješto brane, komesara prisiljavaju nekoliko puta na uzmak. Do posljednjih stranica romana ne može se otkriti tko je počinitelj, a u vatrometu duhovitih dijaloga plastično se ocrtavaju ličnosti osumnjičenika. To dvoje dovoljno je da bi se »Alibi« čitalo sa zanimanjem i uzbuđenjem...

(odlomak iz recenzije)

1

Već je desetak minuta Thiebaut slušao nepoznat jezik, kao da prisustvuje nekom neobičnom obredu.

Bio se ušuljao u studio kad se načas ugasilo upozorenje »TIŠINA SNIMAMO«. Kao »padobranac« promatrao je sve to, šćućurivši se u pozadini, među hrpom dekorativnih elemenata, građom od štukature montiranom na kotačiće, tapkajući po kablovima kojih su snopovi svjetlosti preplavili scenu oštrom svjetlošću.

Slušao je pažljivo i radoznalo, činilo mu se kao da je provalio u ovaj mini-svijet kojem je poznao samo lice, a upravo mu se pružila prilika da otkrije i naličje.

— Prekinite! — zaviče malen, podebeo čovječuljak u košulji su škotskim uzorkom i crnim baršunstim hlačama.

— Pa već treći put, ponavljamo, gospodine Vinson! — usprotivi se snimatelj, dignuvši ruke prema nebu.

— I onda? Ovo škripi, visi u zraku! Bezukusno je, bezmirisno, bezizražajno, nedostaje... razumijete?

Vinson poleti iz naslonjača i stane pred zvijezdu: plavojku srednjeg rasta, odjevenu u prslučić od svile protkan zlatnim žicama i u tanke hulahopke zagasito sive boje.

— Opusti se, Gloria! Moramo osjetiti tvoju radost i sreću! Ovo je najljepši dan u tvome životu! Razumiješ li?

Odmakavši se, zagleda se u nju nekoliko sekundi, a onda uzdahne, mašući glavom.

— Bojim se da nije! Ali nije važno, djevojčice, bar se pretvaraj! Želim ti čitati sreću na licu, u tvojim očima, u smiješku, na usnama! Blistaš od sreće. Ona iz tebe zrači, shvaćaš! Misli na svog fakina, skakući od veselja, zamisli da je ovo vrhunac, da ćeš se rasprsnuti, razumiješ?

— Činim ono što mogu, gospodine Vinson...

Umiješa se snimatelj:

— Nemojmo pretjerivati, šefe, mala ne snima »Cabaret« nego reklamni film od tri minute za čarape »Draž«!

— I u čemu je razlika? Zašto mislite da će jedna žena za iste novce i jednaku kvalitetu prije kupiti čarape »Draž« nego »Žizi«, ha? Zato što ćemo je mi privoljeti da radije kupuje ove od onih! Zato što

će ta ista ženica makar su joj nožice kao u slonice, povjerovati da će se u čarapama »Draž« doimati privlačno!

Gloria se zacereka što je komesar smatrao neumjesnim.

— Znači, bitne su moje noge i ne shvaćam zašto biste željeli da se na njima odražava moja duša!

— A povrh svega je i guska! — zaurla Vinson uhvativši se objema rukama za glavu. — No, dobro, slušajte me vi...

Glasno daščući hodao je gore-dolje po sceni.

— Reci, malena, poklanja li tebi tvoj dragi ponekad čarape?

— Poklanja!

— Izvrsno.

Vinson se ukoči pred njom.

— Tisuće frajera čine to isto... da razvesele svoju mačku ili zato da mogu uživati dok im miluju nožice! Fakin se samo mora odlučiti za marku! I tu se sad umiješa tvoja njuškica, pilence: ako ga u njegovu naslonjaču, u kinu, u kazalištu za vrijeme pauze uspiješ raznježiti, ako mu se učiniš da si upravo za njega navukla te hulahopke da si spremna da ih za njega i skineš, i kad jednom izludi, onda su čarape prodane! Ući će u trgovinu i kupiti ih, malena!

Uto se malo zanjiše i obrati se ekipi tehničara:

— Ponavljamo, djeco!

Svako se vrati na svoje mjesto, a Gloria zauzme pozu. Thiebaut uhvati samoga sebe kako se pita da li i Maiite nosi čarape »Draž«...
— Monter!

Komesaru je bilo sve toplije premda je vani bilo svježije: tužna prosinačka studen pod mutnim nebom Pariza bez snijega... A scena se ljeska na jarkom suncu.

— Sad je u redu! — povika Vinson — s ovim je gotovo! Imate četvrt sata da popijete voćni sok i nastavljamo s kugličnim ležajima! U stvari, tko ih reklamira?

Režiserov pomoćnik pogleda u svoje bilješke.

— Opet Gloria, šefe, ali ovaj put u kupaćem kostimu!

Pogasiše projektore. Studio se polako praznio. Iz svoga ugla Thiebaut je vidio kako pred njim prolaze tehničar, snimatelj, pomoćnik režisera i drugi.

Pošto je letimično pregledao scenarij slijedećeg kadra, Vinson se spremi da iziđe, a uto i komesar iziđe iz svog zaklona.

— Mene ste čekali?

— Upravo tako, gospodine Vinson.

— Žalim, nemam vremena, stari. Morate dogovoriti sastanak s mojom tajnicom. Danas je utorak, a ja prije idućeg tjedna nikako ne mogu.

Ovo nije običan Vinson, nego Fellini glavom! Možda nije istoga stasa, ali isto toliko živahan, odriješit, pokretljiv...

— Ne zanima vas zbog čega sam došao?

Mogao ga je jednom riječju prekinuti, no Thiebautu postade zanimljivim pustiti svog sugovornika da završi misao.

— Za ime božje, nimalo! Od dvije mogućnosti, važi jedna: ili me vaša stvar zanima, a ne može čekati, tada propada! Ili će čekati! A tada znači da sam vaš idućeg tjedna. Ako sve skupa ne vrijedi pišljiva boba, čemu da gubim vrijeme? Idite, dakle, k Berthi i ispričajte joj sve što imate.

— Tko je Bertha?

— Vi ste zaista jedini čovjek u ovom našem poslu koji ne zna da je ona moj dvojniki! Ja zamislim, ona zapiše! Ja dam ideju, ona oblik! Moja intuicija, zapravo umjetnička iskra, postaje stvarnost zahvaljujući Berthi.

— Da li je bila dvojniki i Axela Clermonta?

Vinson se trgne. Ustukne, počne ga ispitivački promatrati i odjednom postaje nepovjerljiv.

— Novinar, ha?

— To jest... komesar.

— I to niste mogli odmah reći?

U njegovu glasu bilo je više od prijekora, osjetio se prizvuk mržnje, kao da je odjednom shvatio koliko je ispao smiješan u svom protestu malog, intuitivnog režiserčića, mislioca i umjetnika. Što se tiče iskre, bio je to kratki spoj.

— To bi bio suviše jednostavan uvid u stvar. Nakon onog vašeg izlaganja od maloprije, recimo da sam pokušao biti originalan.

— Jer vi ste...

— Jesam. Čuo sam vas intonirati »Gloriju«, ako mi dopuštate ovu malu igru riječi.

— Mislite da ste duhoviti, komesaru?

— Ne suviše. Imate li svoju kancelariju?

- Za?
- Mali razgovor.
- Ovdje vam nije dovoljno intimno?
- Naprotiv, samo mi se čini da će se vaši suradnici uskoro vratiti. Nasmijavši se, Vinson slegne ramenima.
- To ćemo lako urediti.

Uputi se prema stolu i digne slušalicu kućnog telefona.

— Berthe? Neka me se ne smeta do daljnjega! ... Nemojte, neka svi idu u trojku i neka Gloria ponovi onih pet redaka teksta. Što je? Ništa, sve je u redu. Samo, imam jednog posjetioca... kojeg ne mogu otproviti.

Spusti slušalicu, uzdahne i pogleda oko sebe.

— Nemamo udobnih stolica. Žalim, u mojem jutarnjem rasporedu niste bili predviđeni.

Thiebaut se smjesti na pomoćni stolac, a režiser u svoj platneni naslonjač.

— Slušam vas, gospodine komesaru.

— Zovete se Maxime Paul Edouard Vinson, rođeni ste u Parizu, četrdeset i dvije su vam godine, stanujete na broju osamnaest Bulevara Exelmans, po zanimanju ste autor reklamnih tekstova, neženja ste i do sada niste osuđivani.

— Odlično, sve u jednom dahu! Da dignem desnu ruku i da kažem »kunem se«?

— Još niste na sudu.

— Namjeravate me poslati?

Vragolasto je pogledao komesara, dok mu se u glasu osjećala ironija.

— Kao optuženog, to još ne znam, kao svjedoka, sigurno! Kakvi su bili vaši odnosi sa žrtvom?

— Odlični. Naravno, bilo je i zadjevica, ali to je uobičajena pojava u našem poslu.

— Kakva je udjela imao u cijeloj stvari?

Vinson se nasmiješi. Imao je široka usta, a debele usne su još isticale taj smiješak.

— Čini mi se da baš nemate pouzdanih doušnika u »Publi-Flashu«, gospodine komesaru.

— Računam na vas da ispravim svoje propuste.

- Martial..., Axel..., Nat..., Jojo...
- Pogledajmo! Maxime, Berthe i ja zapravo smo Jérôme! Nas dvojica tako možemo prokomentirati sve svece i svetice kalendara! Hoćemo li nastaviti?
- Ovo nisam nabrajao tek onako, gospodine komesaru. Htio sam vam prikazati shemu organizacije uprave »Publi-Flasha«. Martial Lumeau, osnivač, Axel Clermont, njegov kompanjon. Jojo, ili ako hoćete Georges Chavanne, opunomoćenik. Tu je još Nat, Martialova supruga Nathalie. Njih četvoro drži poduzeće u svojim rukama.
- Što je radio pokojni Axel?
- Nadzirao je snimljene sekvence, pronalazio manekenke i glumice, dogovarao se o programu s direktorima kinematografa u Francuskoj i drugim zemljama Evropskog zajedničkog tržišta.
- Vaš udio u toj organizaciji?
- Ovaj studio samo je dio moćne kompanije. Ja stojim na čelu cjelokupne proizvodnje »Filmexcoma.«
- Drugim riječima, vi ne snimate reklame samo po narudžbi »Publi-Flasha«, nego i nekih drugih agencija?
- Točno.
- Thiébaud se načas zamisli, a onda bezazleno doda.
- Zacijelo ćete potvrditi neka pričanja, ako pretpostavite da postoji bilo kakva veza između »Publi-Flasha« i »Filmexcoma«?
- Velike okrugle očice Maxime Vinsona zaiskriše.
- Zacijelo, ali to ne isključuje pronicljivost.
- Martial, Axel, Nat, Jojo... i?
- I Maxime — dometne on, tonom gimnazijalca koji upravo priznaje da je uhvatio sifilis — ali upamtite da ja sudjelujem svega sa dvanaest posto.
- Samo bez panike, ja nisam iz poreznog ureda. Dalje, kad ste posljednji put vidjeli žrtvu?
- U petak ujutro.
- U koje vrijeme?
- Snimali smo do podne; on je stigao nešto prije.
- Kako vam se činio?
- Kao uvijek, ništa naročito.
- To jest?
- Lijepo odjeven, dobro raspoložen.

— I ništa više?

Vinson ga poprijeko pogleda.

— A što bih ja na to trebao odgovoriti? Da je bio bezobrazan, neraspoložen, prost, da je zanovijetao, da smo bezrazložno morali ponavljati scene? Ukratko, da sam ga uvijek smatrao kicošem i da bi bilo bolje da je glupan nego pokvarenjak! E, pa sad ste čuli!

— Mislio sam da su vaši odnosi bili odlični?

Vinson slegne ramenima.

— Treba poznavati finte, gospodine komesaru. U svijetu filma svatko svakoga mrzi nazivajući ga »srce« i »dušo«! Pa nećete valjda cjepidlačiti zbog jedne riječi. Gotovo sam zaboravio... zvali smo ga »Lijepi Axel«...

Pri tom se kratko zagrcne od smijeha:

— Među nama, je li bio tako lijep i sa dva metka pod kožom?

2

Thiébaut pogleda na sat otvarajući vrata svog ureda: deset i trideset. Upravo je vješao kaput, kad uđe Jeanne.

Uredna, nenametljiva i suzdržana žena od četrdesetak godina. Visoka i lijepo građena, već deset godina bila je savršena tajnica. Udana za jednog specijalistu za vezu u njihovoj »kući«, pripadala je zajedno s Lambertom i Balafreom »Thiabautovim ljudima«.

Imala je blag izraz lica i znala je sačuvati prisutnost duha i u vrijeme najoštrijih sukoba.

Komesar je odmjeri. Kao obično, nosila je cipele s niskom petom, ravnu smeđu suknju i košulju, ovaj put od rđavožute sirove tkanine.

Ona pocrveni, shvativši da odmjerava njezine noge.

— Zar mi je otišla čarapa?

— Nije. Čarape ili hulahopke?

— Hulahopke — odgovori začuđeno.

— »Draž«?

— Tako je!

— Poklonio vam ih je muž?

— Ne, zaboga!

— Utoliko bolje. Inače biste morali obojiti kosu u plavo i nositi prslučić od svile izvezene zlatnim nitima.

Objasnivši joj svrhu svog posjeta u »Filmexcomove« studije, upita je:

— Kako ekipa?

— Marljiva i skladna kao uvijek. Lambert provjerava ljude iz kuće, a Balafre trčkara oko trgovaca po četvrti.

— Izvrsno!

Dohvativši lulu sa stalka, počne je pažljivo puniti. Prije nego što je zamolio, Jeanne mu već doda veliku kutiju šibica, jedini format koji nije mogao strpati u džep.

— Hvala.

Palio je svoju lulu, trenutak uživao u kolutima dima, a zatim naglo upita:

— Što je s našim dragim sucem?

Jeanne se nasmiješi.

— Telefonirao je u devet, pa u deset... i telefonirat će za pola sata.

Thiebaut ispusti nekoliko malih plavičastih kolutova. Lice mu je utonulo u dim i on ga rastjera rukom.

— Divna ideja!

Jeanne ga radoznalo pogleda.

— Mene neće biti, mala moja!

— Tako sam i pretpostavljala... Da li sam uopće i vidjela?

— Mala bi laž ovdje dobrodošla, tim više što se moja savjest uznemirila pri pomisli na...

— Kao obično, šefe.

— Ako budete sa mnom dugo radili, postat ćete lukavi, moja Jeanne. Utješite Delormea, telefonirat ću mu predvečer. Časna riječ. Imamo li rezultat autopsije?

— Dobit ćemo ga u toku dana. Ali ja već znam što sadrži — dobaci ona otvarajući svoj dosje.

Komesar joj se primakne i ponudi da sjedne.

— Hajde, mala moja, slušam vas.

Ona opazi kako su mu oči živnule, kako se sav razigrao, i to ju je ispunjavalo zadovoljstvom.

— Smrt je, u stvari, bila trenutna. Prvi je metak zahvatio kralješnicu. Drugi, mali mozak. U izvještaju je sve opisano i priložen je crtež.

— A kada?

— Kako znate, loš je otkriven tek jučer ujutro. Sudski liječnik kaže da je Clermont bio ubijen u subotu rano ujutro. Po njegovu iskazu, žrtva je sjedila za svojim pisaćim stolom. Ubojica je stao iza njega i otvorio vatru s udaljenosti od trideset do pedeset centimetara.

Thiebaut nastavi.

— Znamo da je prije nego što je ušao ubojica, Clermont kucao na pisaćem stroju, što dokazuje i pismo tamo nađeno! Nosi subotnji datum, a nedovršeno je.

Jeanne prestane grickati vršak olovke i potvrdi glavom.

— Što vas je oneraspoložilo? — upita Thiébaut.

— Šefe, rekli ste »prije nego što je ušao«.

— Točno. Pa što?

— Dakle, vi mislite da Axel Clermont otvara posjetiocu i ovaj ga ubija?

— Upravo tako. Kao prvo, na vratima nema nikakvih tragova provale. Drugo, mora da je ubojicu poznavao, jer ga je primio u kućnom ogrtaču. Treće, taj je morao biti jedan od prisnih prijatelja, jer je, kako se čini, nastavio pisati u njegovoj prisutnosti — sudeći po položaju mrtvog tijela s glavom na tipkama, itd. I četvrto, ubojica se lako mogao postaviti iza žrtve. Da je bio neznanac, Clermont bi ga uveo u salon, a ne u svoju spavaću sobu!

Promatrao ju je.

— Kao da vas ovaj moj opis nije oduševio.

Dovoljan dokaz bile su njezine lagano namrštene obrve i način kako je olovkom lupkala po bradi.

— Slažem se s vama, šefe, Clermont je poznavao svog ubojicu. Samo ja ne bih rekla »prije nego što je ušao«.

Komesar mahne lulom.

— Ako želite predložiti nešto bolje, sad je pravi trenutak!

Jeanne ponovno pocrveni.

— Ne znam da li je bolje, ali je svakako jedna od mogućnosti: prije nego što je izišao, šefe. Hoću reći: prije nego što je ubojica izišao.

Thiébaud ispusti lagan zvižduk, zamisli se na trenutak, poduprijevši glavu na podlakticu.

— Daleko ste otišli, malena! Predaleko... Jer, ako isključimo mogućnost da je Axel bio homoseksualac, vi u samom početku eliminiirate sve muškarce iz njegove okoline, i zapravo izjavljujete da ubojica može biti samo žena!

— Znači da...

— Čekajte, Jeanne. Razmislite: ako Axel ne otvara, znači da je nepoznata osoba bila s njim u stanu. Jasno?

— Jest.

— Danas je subota ujutro. Dakle, ona je spavala kod njega. Budući da je soba za goste ostala netaknuta, a očigledno i otoman u salonu, ona je, osim ako nije provela noć šetajući po stanu ili dremuckajući u naslonjaču, dijelila krevet s domaćinom! Možda je s njim bio muškarac, a to ćemo doznati, ili ipak žena. Slažemo se?

Ona kimne glavom.

Thiébaud digne slušalicu i pritisne puce za vezu s kućnom centralom.

— Centrala? Dajte mi laboratorij. Halo, Lavergne? Ovdje Thiébaud. Čekajte, prijatelju, volio bih da pošaljete ekipu kod Clermonta.. Nema problema. Lambert je tamo. Hoću da dobro pretresetete sobu Axela Clermonta!... Da... Dobro, znam da ste to već učinili, ali imam razloga. Zanima me da li je eventualno bila prisutna žena u stanu. Dakle, pregledajte krevet, plahte, ne zaboravite kupaonicu... Slušajte, Lavergne, nisam rekao da ste posao loše obavili nego da to učinile još jednom!... No... dobro... I ništa niste našli? To nije nikakav dokaz. Cura je vjerojatno sve pospremila prije nego što je odmaglila!

Komesar spusti slušalicu, duboko uzdahnuvši.

— Lavergne nije loš radnik, ali je strašan gnjavator!

Zamišljao ga je kako mrguda ispred telefona i nervoznom kretnjom lupka naočalama po ispupčenom čelu.

— Što znamo o oružju?

— MAB 7,65. Uskoro ćete dobiti i balistički izvještaj.

Thiebaut se dublje zavalio u naslonjač, pokušavajući načiniti tri pravilna koluta dima jedan za drugim. No, nije uspijevaao, prstenovi dima odmah se rasplinuše.

— A otisci? — upita, uspravivši se.

— Samo od žrtve i kućne pomoćnice.

— Ni od koga drugog?

— Ne, šefe.

— Drugim riječima, Axela su ubili u subotu ujutro, a otkriven je tek u ponedjeljak...

— Kućna pomoćnica ne dolazi nedjeljom!

— Zbilja, ona ima ključeve stana; može li se znati tko ih je još imao osim nje?

— Lambert se već time bavi. Rekao je da će otići bravaru što je Clermontu prodao sigurnosnu bravu, da vidi koliko je ključeva bilo uz bravu.

Začu se reska zvonjava telefona. On pogleda na sat; točno jedanaest. Poletjevši do vješalice, zgrabi svoj kaput.

— Tajništvo komesara Thiebauta... — najavi Jeanne; žao mi je gospodine suče, ali...

Dalje više nije čuo jer je jurnuo u hodnik, kao da namjerava skočiti u vodu.

3

Jules je psovao. Loše je krenulo. A može se pretpostaviti da će, s obzirom na najavljeni generalni štrajk za prekосуtra, ljudi biti na oprezu.

Na stražnjem sjedalu »peugeota 404« komesar je u tišini pušio, prinoseći lulu ustima u pravilnim razmacima. Time je pravio jedva čujnu buku, toliko da, brojeći sekunde, označi protjecanje vremena.

Jules je uzalud pokušavao zametnuti neki razgovor. Ipak su unutrašnja i međunarodna situacija zahtijevali nekakav komentar.

— Među nama, šefe, mislite da...

— Ne mislim!

— Htio sam reći, da malo pričamo, jer tamo kamo idemo još nismo stigli!

Pogleda u retrovizor i zaključa da »stvari ne hodaju« kako bi rekao Balafre.

Gusti promet na Trgu Concorde zadržao ih je skoro dvadeset minuta. Tada se Jules zaputi prema Champs-Elysées gdje se promet brže odvijao.

Bilo je dvanaest i petnaest kad su stigli u Neuilly.

Na samom uglu Bulevara Victor Hugo, iza tamnih rešetaka, uzdizala se polukružna zgrada okružena livadama i drvećem. Mora da je tu u proljeće bilo u obilju cvijeća, sudeći po zemljanim gredicama raštrkanim po tratini.

Hodnik od čistog mramora i tamnog drva ukrašavalo je visoko bilje. Na vratima pazikućina stana stajala je pločica s natpisom: »Čuvar — Obavještenja«. Kad je komesar odškrinuo staklena vrata, ugledao je ženu srednjih godina kako postavlja tanjure na zeleni plastični stolnjak.

— Lea Bauchard molim?

— Iznad petoga kata!

Rekla je to osorno i neučtivo.

— Zahvaljujem.

Thiebaut se zaputi prema liftu i uđe u kabinu, pitajući se što li joj je značilo ono »iznad petoga«. Pritisne na puce s brojem pet.

Stigavši na kat. opazi dvoje vrata, a zatim treća, nešto manja, bez pločice s imenom, a čak su bila i malo odškrinuta. Gurne ih i spazi stubište.

Iznenadivši se, krenu dalje. Na kraju stepenica, ukaza se hodnik s nekoliko vrata. Napipa električni prekidač, upali svjetlo i počne odgonetati imena.

— Carmen Ibarri... Ines Suntiago dc Molde ...Maria-Antonia Lopez de Torres... Služinske sobe. I Lea ovdje stanuje? — promrmlja.

Kad je stigao na kraj hodnika, spazi natpis: Lea Bauchard-Clormont. »Clermomt« je bilo precrtano crvenom olovkom.

Pokuca. Za nekoliko sekundi začuju se nečiji usporeni koraci. Vrata se malo otvore.

— Izvolite?

Hrapavi glas. živahno oko s jedva primjetnim ljubičastim podočnjacima. Mora da je to lice nekada bilo lijepo, pravilna oblika, širokih usta i punih usana, fina nosića. I tijelo je održalo liniju, bilo je i stasito i vitko.

— Vi ste gospođa Bauchard Clermonit ?

— Sve više Bauchard a manje Clermont.

— Komesar Thiebaut.

Ženstvenom kretnjom podigla je rđavi pramen kose sa čela. On opazi da je kosa pri korijenu tamna i prošarana sijedinama.

— Udite, komesaru, ako vas ne smeta nered! Oprostit ćete što vas ovako primam, ali nisam mogla predvidjeti da ćete k meni na razgovor...

Smješkala se.

— Naime, u posljednje vrijeme dobivam pozive na saslušanje! Nadam se da se niste penjali sporednim stepenicama?

— Nisam, ne brinite.

Kupaći ogrtač bio je bež boje, pomalo otrcan i pokrpan na rukavima. Napola otvoren, otkrivao je crnu pidžamu.

Lea Bauchard se makne i propusti komesara. Ovaj se nađe usred malog mansardnog stana. očigledno preuređenog od nekoliko soba za služinčad.

Prvi dojam odavao je siguran ukus. S malo namještaja uspjela je ovo mjesto učiniti udobnim. Nered je više odraz nemara nego prljavštine. Međutim, lijevo, u bijelonarančastoj kuhinji, bio je savršen red.

— Smjestite se, komesaru — reče žena prekrivajući otoman krznenim pokrivačem — i izvinite me na dvije minute.

Okrenula se da zatvori kuhinjska vrata, a zatim je nestala u susjednoj prostoriji. Uspio je poviriti u kupaonicu nježnomodne boje.

Klimajući glavom, sjedne na otoman, smješten u jednom kutu sobe.

— Čudne li jazbine! — pomisli, ispitujući neobičan namještaj.

Pokraj vrata noćni ormarić, taman s crvenkastim sjajem. Okrugao, visok i uzak, odudarao je od zelenkastog baršuna — pokrpanog na naslonu za ruke — kojim su bila presvučena dva naslonjača Louisa XIV. Između otomana i kuhinjskih vrata stajala je komoda iz istoga razdoblja, sa tri ladice, stroga i tamna, pokrivena lijepo klesanom ružičastom pločom. Zidovi su bili prekriveni bijelim policama, po njima razbacane knjige, sitne stvarčice i gramofonske ploče.

Činilo se da su sklonosti Leae Bauchard-Clermont, raznovrsne kao i namještaj. Pored Alaina, stajali su Renan i Voltaire. Apollinaire je pravio društvo Moliereu, a Lenjin i Gorki bili su u čudnom društvu.

Dvije sitnice začudiše Thiebauta. Prva u vezi s knjigama. Vidjelo se da su mnogo čitane. Ovo nije nalikovalo na biblioteku, nego na susret prijatelja, starih drugova.

Druga stvar su bile »rupe«.

Bilo je vidljivo da su police posebno montirane, da ih se moralo prilagoditi namještaju i slikama obješenim po cijeloj dužini zida. Međutim, slika nije bilo.

Uz Desnoyerov akvarel iznad komode morala je visjeti jedna gravira. Čavao je ostao u zidu, osamljen i ogolio, zjapeći u praznom prostoru.

Jednim prstom Thiebaut pridigne stolnjak što je prekrivao stolić pred njim kad ugleda škrinju od bijelog drveta na kojoj je mogao razabrati slova ispisana šablonom tipa. »Mlijeko u prahu«. Istovremeno, zagleda se u stolnjak i za tren oka prenese se kod Diora, gdje ga, neočekivano, dočeka miris jela i okus jutarnje čašice calvadosa na Tržnici.

— U zalagaonici? Ili prodane? — pitao se gledajući prazne stijene.

— Nadam se da me niste predugo čekali.

— Nipošto.

Navukla je zeleni džemper i crne hlače. Kosu začušljala unatrag skupivši je crnom vrpcom.

Spazih da je izvrsno našminkana, možda malo pretjerano s obzirom na doba dana, ali svakako vrlo pažljivo.

— Mislim da imam još malo scotcha, ako želite?

— Nikada ne pijem preko dana.

— Jetra?

— Linija.

Odmjeri ga okom žene koja je imala prilike procijeniti dosta muškaraca u svome životu.

— Ne smijete izgubiti ni pola kilograma, komesaru.

— A bogami ni dobiti!

Léa Bauchard pođe prema okruglom noćnom ormariću da izvadi bocu gilbey'sa; podigavši je, provjeri količinu pića.

— Evo, bit će dovoljno za oboje. Još odbijate?

— Još, ali vi se zbog mene nemojte ustručavati.

— To nisam ni mislila — odgovori obilno se posluživši. Cigaretu?

— Zahvaljujem. Ako dopustite, pripalio bih lulu.

— Sviđaju mi se muškarci koji puše lulu.

— I Axel je pušio lulu?

— Da ste ga poznavali vjerojatno ne biste postavili ovakvo pitanje.

U zdravlje, komesaru, pa i u moje!

Popila je tri gutljaja naskap, zatim sjela na hrpu jastučića razbacanih po podu pokraj gramofona i rukama obavila koljena.

— Priznajte da ovaj moj stan može navesti na različite pretpostavke — dobaci smijući se.

U glasu se nije osjećala gorčina, tek utvrđivanje mogućnosti.

— Doista. Kad smo već kod toga, vaš mi se stanić čini ugodnim. Topao je, ako razumijete što želim reći.

— Hvala, iako to nije sasvim točno.

Kao da se preobrazila, nasmiješila se i odjednom mu se učinila mnogo mlađom.

— Prije sam bila vlasnica petoga kata, ovdje, ispod nas. Oba su mi stana pripadala. Sada su moje još samo služinske sobe... No...

Digne ruku kao da se kani zakleti.

— ... Ipak imam stan! A to je vrlo važno, zar ne?

Išćezao je smiješak s usana, a s njime i mladost.

— ... Pod uvjetom da sastanke ugovarate u gradu, razumije se.

Lea Bauchard se razočarano smješkala.

— Kad netko od danas do sutra sve izgubi, kaže se da je propao. Međutim, ja sam se uspela, komesaru! Mala razlika!

Dohvatila je čašu koja je stajala pokraj nje na sagu i ispila gutljaj kao da nazdravlja tom uspijanju. Zatim ispruži ruku da dohvati cigarete. I komesar je otvorio duhankesu.

Ona je imala šibice. Gledao je kako nervozno uvlači dim, a Lea je vrlo pažljivo motrila kako on pripaljuje lulu.

— Nemojte.

Iznenadeno je pogleda.

— Vratite mi tu kutiju šibica, komesaru, to mi je jedina.

— Pomalo sam kleptoman — odvrati on veselo — začas bih je strpao u džep!

Pušili su neko vrijeme u tišini. Ona je znala da će od sad među njima stalno biti netko treći. On je nju pokušavao zamisliti kako se smije.

— Što ste maločas mislili s onim da ste vlasnica bili »prije«?

— Prije nego što sam srela Axela i postala gospođa Clermont.

— Koliko je godina prošlo od tada?

— Upoznala sam ga tisuću devetsto šezdeset i pete, a vjenčali smo se u srpnju šezdeset i osme. Axelu je bilo dvadeset i pet godina kad smo se sreli. A meni trideset i šest. U ono sam vrijeme bila udovica već dvije godine.

Slegne ramenima.

— Zanimljivo, ali ponovo sam bila udovica godinama, dan za danom! Međutim, ipak samo teoretski, jer smo Axel i ja živjeli odvojeno samo dvadeset i tri mjeseca.

— Tko je pokrenuo brakorazvodnu parnicu?

— Axel.

— Bili ste spremni da mu vratite slobodu?

— Nisam.

— Zašto?

Léa istrusi naskap, digne se i počne hodati amo-tamo, od kuhinjskih vrata do kupaonice, što je bilo jedino prohodno mjesto u cijelom stanu.

— Znete li što je bio Lijepi Axel kad smo se upoznali?... Propalica. Inteligentan, ali ipak propalica. Zanimanje? Nije ga imao. Diplomou?

Također je nije imao. One večeri kod Castela malo se bio napio a nije imao čime platiti račun. — Zastane da bi nastavila još srčanije.

— Pijan, ali zabavan! Čak sjajan! Moja prijateljica sreća je nekog poznanika. Plesali su, a onda otišli. Odjednom sam se, zapravo bilo je to glupo, osjetila vrtio usamljenom. Sažalila sam se prema drugom osamljeniku, koji nije mogao platiti svoj viski. Skoro su ga predali policiji, izbacili. Ljudima je to bilo smiješno. Tada sam reagirala; izvadila sam čekovnu knjižicu i pozvala ga za svoj stol. Nastavili smo piti, on umjereno, ja mnogo više. U tri sata ujutro rekao mi je, da bi želio otići spavati na čamac u Armee du Salut.

Lea sporo krene prema baru da natoči drugu čašu.

— Smilio mi se. Mogla bih vam sad reći da sam mu ponudila svoju sobu iz samilosti... Lagala bih. Privlačio me. Željela sam ga. Bila je to požuda i, nemojte mi se smijati, neki majčinski nagon! Uzeli smo taksi i odvezli se mojoj kući.

Podboči se na komodu, mehanički pogladi mramor, a zatim uputi Thiebautu jedva primjetan smiješak.

— Htjela sam biti posebno lijepa za svog noćnog ljubavnika; naime, mislila sam da neće trajati dulje od jedne noći. Kad sam ušla u sobu, već je glasno hrkao, izvaljen na mom krevetu i kompletno odjeven! Ja sam prespavala u sobi za goste.

Mahala je glavom.

— Morate priznati da je to bilo glupo! Jesam vas šokirala?

— Niste.

U očima mu je pročitala iskrenost.

— Ako želite da vam pripovijedam o Lijepom Axelu, nećemo tako skoro završiti, komesaru...

On pogleda na sat; dvanaest i petnaest.

»A da se vrati, da je opet vidi« — pomisli. Jer, njoj je bilo teže pristupiti. Da se pričinja nezainteresiran dok se ne udomaći? To bi tek otežalo stvar.

— Imate neki sastanak? Vjerojatno vas čeka žena?...

— Nije riječ o tome...

— Onda, ako volite jaja na oko, od srca je...

Bilo je to spontano, neočekivano i, dakako, prilično nesvakidašnje.

— Nemojte, molim vas mislili da ja samo mamim muškarce, komesaru.

Svidio mu se njezin smijeh i čuo je sebe kako govori:

— Obucite kaput, moja su kola pred kućom. Vrijeme je ručku. Pozivam vas da zajedno objedujemo.

Ona se neprimjetno trgne.

— Događa vam se često da pozovete vaše...

Nagnula je glavu malo u stranu i upitala:

— Zapravo, što sam ja vama? Svjedok? Osumnjičeni?

— Léa Bauchard s kojom želim i dalje čavrljati i koja je, očito, vrlo gladna! Dajem vam jednu minutu!

Ona je nestala, a on se pitao kojem li je to nagonu podlegao.

Ipak, nije htio sam sebi priznati da ga ta žena zanima, i da mu je nadasve simpatična.

Jules je upravo dovršavao sendvič, kad je Thiébaut otvorio vrata automobila.

— Uđite...

Sjeo je na sjedalo do nje.

— Idemo u zatvor, šefe?

— Ma ne!

Ovaj se začudi.

— Pa, mislio sam da...

— Previše mislite, Jules. Prema »Le Pistonu«.

Thiébaut se nagne prema naprijed i digne slušalicu radio-telefona.

— Centrala? Dajte mi kancelariju... Halo! Jeanne? Drago mi je da sam vas zatekao... Kamo ste mislili na ručak?... Nikamo! Jules će doći po vas. Nikakav ali...

Slušalicu s mikrofonom ponovno prebaci na prednje sjedalo. Jules je vrati na mjesto.

— Tko je Jeanne? — upita radoznalo Lea.

— Moja životna tajnica!

4

U polupraznoj sali poslovni ručkovi već su bili gotovi. Navečer su se gosti, naprotiv, dulje zadržavali i strpljivo čekali da mogu prisustvovati egzibicijama vlasnika restorana, vještog kartaša.

Crnokosa i nasmijana gazdarica upravo je ispred njih pokupila djeliće čokoladne kreme i suhih šljiva s narančom. Konobar im je donio kavu.

Lea je nastojala olakšati ispitivanje. Za objeda, sama je povela razgovor o svom prvom susretu s Axelom Clermontom, jer je bila svjesna da se Jeannina prisutnost ne može objasniti samo posebnom komesarovom pažnjom.

— I što je bilo sutradan?

— Axel se ispričao.

— A onda?

Lea se zadubila u svoju šalicu.

— Nije ono što vi mislite, komesaru — reče digavši glavu; Axel je svakako želio otići. Želio je potražiti posao, bilo što, da prestane životariti, posuđivati novac na sve strane. Vjerovala sam mu i zato predložila da se smjesti u gostinjskoj sobi, dok ne nađe kakav posao.

Lice joj se zgrči:

— Vjerovala sam mu. No, sav mu je imetak bila njegova gubica i odijelo što ga je imao na sebi. Hranila sam ga, oblačila, dala mu stan i preko svojih znanaca uspjela sam ga namjestiti u nekoj reklamnoj agenciji: Htjela sam da sam zarađuje, da postane svjestan svog napredovanja. Nije znao ništa, tek nekoliko engleskih riječi. Davala sam mu satove. U toj su ga agenciji namjestili samo zbog mene. Ja sam svakog mjeseca donosila direktoru novac za njega. Shvaćate li pomalo, komesaru?

On potvrdi, lagano kimnuvši.

— Već vam je bio ljubavnik?

— Jest. Trebalo mu je tjedan dana da prijeđe hodnik...

Odjednom svrne pogled na Jeanne, očekujući od nje žensko razumijevanje.

— Nemojte misliti da ga nisam željela. Čeznula sam za njim! Samo komesaru, nisam htjela da sa svojih deset godina više ispadnem stara baba koja samo čeka priliku! Zato sam čekala da on učini prvi korak.

— Žena nije stara sa trideset i pet godina — odgovori Thiébaud.

— Lijepo od vas, ali u nekim slučajevima to baš nije tako, vaša mi tajnica neće proturječiti... Moram priznati da me je Axel usrećio. Imala sam neki cilj, prijatelja. Mladog muškarca, komesaru, nježnog, strastvenog i marljivog! Jer, za godinu dana postao je pravi majstor u svome poslu. Reklama zahtijeva maštu, a njemu je nije nedostajalo! Za šest mjeseci primio je pravu plaću.

Vrlo je razgovijetno naglasila »pravu«.

Vlasnik lokala primakao se njihovom stolu i, videći da raspravljaju, povukao se isto tako nezamjetno kao što je i došao.

— Tko je prvi spomenuo ženidbu?

— On. Što da vam kažem, silno sam željela da se vjenčamo, ali sam se bojala velike razlike u godinama. Mogu li dobiti još jednu kavu?

— Svakako. Hoćete li i vi, Jeanne?

— Vrlo rado.

— Tri kave — naredi Thiebaut konobaru koji je upravo prolazio.

Nekoliko trenutaka poslije, konobar im donese kavu i u oblim čašicama armanjak, kojim ih je častio vlasnik.

— Vi ste doista darežljivi, Louis! — dobaci Thiebaut u pravcu bara.

— I ja dobro pazim da popijem svoju svakodnevnu dozu; mislim da je to prijeko potrebno za moje zdravlje, komesaru!

Lea je pila vino pa sada armanjak — ako ne računamo onaj viski prije polaska...

Zacrvenjela se, lice je poprimilo vragolast izraz, a oči joj se zaiskriše. Vino i alkohol, pomiješani s dobrom i obilnom hranom, potpuno su je smučivali.

Upravo je nastupila euforična faza. najpogodnija za povjeravanja.

Lea se povjeravala, zaboravljajući na trenutak da se ispovijeda komesaru; riječi su prštale kao da je otvorila ventil.

Očito joj se sviđalo to što može pripovijedati kako je formirala, satkala od komadića, zapravo stvorila Lijepog Axela.

U glasu joj zvučao ponos dok je opisivala različite etape Clermontova uspjeha.

— ... godine 1968 uoči svibanjskih nemira, susreo je Lumeaua. Ovaj je htio preuzeti »Publi-Fash«. Želio je imati obrazovanog suradnika i kompanjona. Prodala sam jedan od svojih posjeda da

Axel dođe do početnog kapitala. On je u zamjenu dobio dionice. Bila sam luda što nisam zahtijevala da budu na moje ime.

Sjetivši se toga, smijala se grijući čašu dlanovima.

— No, ipak sam bila uzbuđena kad me onaj dragi dečko molio da se vjenčamo, jer... »htio me zaštititi ako bi zla kob donijela poreznika da mu zaplijeni imetak!«

Lea je časak uživala u okusu armanjaka, a zatim dodala bez uvijanja:

— Divno, zar ne? S takvom sam zaštitom morala prodati stan. sav svoj imetak i sada živim u sobama za poslugu!

Komesar se trgnuo. Ona to opazi.

— Da ne biste pogrešno shvatili, komesaru! Axel nije prodao moj stan. Ne... samo je uzimao novčanice koje su mu bile nadohvat ruke... Jednog lijepog jutra 1970. otišao je... Činilo se da sam odjednom ostarjela... Poštedjet ću vas od anatomskih detalja kojima je mislio da mora popratiti svoja prigovaranja.

Nervozno je zapalila cigaretu, ne čekajući da Thiebaut kresne šibicu.

— Odjednom sam ostala sama sa četrdeset godina i tisuću franaka u banci. Htjela sam živjeti. Živjeti s velikim Ž! Tada sam sve na brzinu rasprodala, jasno, užasno nepovoljno, da mogu otputovati! Trebalo mi je zraka, mora, plavog neba, a naročito da odem iz Pariza...

Léa se zgrbi. Da li je to prvi znak malaksalosti nakon dobrog ručka? To se moglo naslutiti sudeći po iznenadnom opuštanju cijeloga lica: usta su se opustila, a i bore, i kolutovi oko očiju bili su nešto izrazitiji.

— Pobjegla sam na more. U Home Carlo, komesaru. Pravi raj. Nezgodno je jedino to, gospodine Thiebaut, što je tamo Casino... Moram li vam ga opisati?

— Nije potrebno.

Zavlada muk. Komesar bi se mogao zakleti da je Lea, u tom trenutku, čula glas krupjea i ponovno vidjela svjetla, zlato i tapete u igračnici.

— Kad ste se vratili u Pariz?

— Prije dvije godine.

— Da li vam se Clermont javio?

— Nije. Nikada. Ja sam mu telefonirala jedne večeri, kad sam ostala bez novaca. Nije mi poslao novac, nego kartu za vlak. I platio je hotelski račun. Zauzvrat je tražio rastavu.

— Vi ste pristali?

— Trebala sam se vratiti u Pariz. Otišla sam trgovcu nekretninama koji je od mene kupio stan. Dugovao mi je još nešto novca. Umjesto novca, uzela sam tri mansardne sobice koje ste vidjeli a, što se tiče uređenja... Moj namještaj je bio kod pazikuće. Neke sam komade prodala... to radim i sada, svaki mjesec...

— U očekivanju ishoda brakorazvodne parnice, Clermont vam je davao novac?

— Jest. Osamsto franaka mjesečno.

— Vi radite?

— Suradujem u dva ženska časopisa, prema potrebi. To neće dugo trajati.

Komesar se zamisli, a onda nastavi prazneći lulu.

— Ako sam dobro shvatio, prvo ste pristali na rastavu a potom ste mu uskraćivali pravo na slobodu. Promijenili ste mišljenje. je li tako?

— Točno.

— Oprostite mi zbog otvorenosti, niste li time htjeli izvući više novaca?

Ona ga je dugo promatrala, kao da ju je odjednom razočarao.

— Što mislite, komesaru?

Jeanne se umiješa, prvi put nakon objeda.

— Bio bi to opravdan rat da biste uspjeli isposlovati nekakvu sigurnost za budućnost... To više što vaš muž nije pokazao mnogo obzirnosti.

— Što vi mislite, gospodine Thiebaut?

— Rekao bih što i Jeanne.

— Šteta... Axel mi je predložio šezdeset tisuća franaka i mjesečnu rentu od tisuću petsto franaka. To je bilo prošlog mjeseca. U četvrtak je nudio osamdeset tisuća i dvije tisuće mjesečno.

— I odbili ste?

— Naravno.

— Kako je reagirao?

— Jednom riječju: »Koliko?«

— Vaš odgovor?

— Jednom riječju: »Nikada!« Prihvatio je igru.

— Jedna riječ: »Zašto?«

Ona munjevito odgovori.

— Jedna riječ: »Mržnja!?

Digla je čašu kao da želi nazdraviti toj mržnji koja je, u izvjesnom smislu postala svrha njezina života.

— Vidite, komesaru, za tih osam godina, Axel nije doživio neuspjeh. Zaboravio je da je imao sreću što je mene sreo kod Castela, i mislio da je genijalan!

— Pila je lagano i položila čašu.

— Prvi put mu se netko opirao! Protivnik? Ne. nego ja. Ja, stara žena! Protivnika bi lako kupio. Mene nije mogao! Nikada ne bih bila pristala. Pomisao da toliko odugovlačim, potpuno ga je izbezumila, komesaru... Shvaćate? Pogađali smo se prilikom svakog njegovog posjeta, a da je taj idiot samo znao naći pravu riječ, učiniti nešto drugo a ne samo potpisati ček, da mi je pokazao malo nježnosti, kao što čovjek gladi staroga konja umorna i iscrpljena od tolika lutanja, mogao je dobiti, komesaru...

Lea zgnječi cigaretu i uzdahne.

— Zapravo, on je podjarivao moju mržnju.

Uspravila se i rekla promijenjenim glasom.

— Sad idem kući. Ja sebe poznajem. Uspjela sam u ovom razgovoru ostati gospođa Bauchard, bivša gospođa Clermont. A ne bih vam željela prirediti spektakl stare Lee... Zahvaljujem na ručku... Ja... Ja...

I prije nego što je Thieboaut stigao reagirati, ona se digla, zgrabila kaput i izletjela na vrata.

Jeanne joj prepriječi put.

— Pustite je da ode.

Uzdahnio je i nesvjesno popio gutljaj armanjaka. Učini mu se da ovaj ima drugačiju aromu.

5

Bilo je već osamanest sati, kad je Thiebaut sa suda došao u policijsku stanicu. Naime, skoknuo je do Delormea da mu pripovijeda o Vinsonu, odnosno o Axelu i, naravno, o gospođi Bauchard.

»Pogriješio sam« — pomisli, ulazeći u ured. Može li se jedna Lea uopće opisati riječima?

To je u jednom času povjerovao. Uvidjevši da se prevario, ljutio se na samoga sebe zbog te krupne zabune. Istražni sudac Delorme, iako je imao bujnu maštu, nije ga mogao do kraja slijediti... Bio je ljut i razočaran.

Teške glave, s gorkim okusom u ustima od brojnih cigareta i zabrinut, Thiebaut skine kaput i spusti se u naslonjač.

Na vidljivom mjestu na njegovu pisaćem stolu ležao je dosje: predmet Clermont. Otvori ga i spazi neke bilješke i balistički izvještaj, i to je bilo sve.

— Jeanne, je li ekipa na okupu? — upita nagnuvši se nad interfon...

— Jest, šefe.

— Neka uđe!

Vesela lica, prvi uđe krupni Lambert, a u stopu za njim Balafré. Jeanne je došla posljednja.

— Sjednite, gospodo!

Po običaju, Lambert sjedne zdesna, Jeanne u sredini, a Balafré slijeva.

Balafré je dobio taj nadimak zbog ožiljka što mu je lice presijecao po dužini, od jagodice do brade; bila je to uspomena na burno hapšenje u nekom baru na Montmartreu, dok još nije pripadao Thiébaudovim ljudima.

Malen, plećat, sav od mišića i živaca, obdaren zdravim razumom starog seljaka, govorio je grubim jezikom koji bi mogao iznenaditi nenaviklog sugovornika.

Za pomoćnika Lamberta svaki se predmet, prije svega, pretvarao u iscrpan izvještaj, bogat pojedinostima i vrlo precizan, sadržavajući podatke prema pravilno utvrđenom redosljedu. Sve je to bilo brižno čuvano u bloku s koricama od crnog moleskina i širokom gumicom; »muzejski primjerak«, govorio bi Balafré.

— Gdje smo ono stali, djeco?

Lambert i Balafre izmjenise pogled.

— Najbolje da pocnemo od stana — predlozi Balafre koji nije volio zapocinjati; ja sam pretresao kvart, sefe.

— Dobro! — promrmlja Lambert, otvarajuci svoj blok.

Sav sretan, Balafre se zavali u stolicu, dok je njegov kolega listao svoj »brevijar«.

Lambert se nakašlje i digne glavu.

— Kako znate, sefe, Lambert je stanovao...

— Znam. Ovdje je sve opisano — reče Thiébaud, lupajuci lulom po spisima.

Jeanne se smiješila, dok je Lambert okrenuo drugu stranicu i nastavio:

— Dakle, to je novija zgrada koja gleda prema šumi a sastavni je dio jednog stambenog bloka. Nezgodno je što nema pazikuče pa se ljudi sporazumijevaju preko kućnog telefona. Međutim, cio taj blok ima vlastiti administrativni ured. Ovo je jasno, zar ne?

— Nastavite.

— A to opet znači da se ne može pratiti tko koga prima, jer svaki stanar samo pritisne na puce kojim se vrata automatski otvaraju. Pa prema tome, nitko nije mogao potvrditi prisutnost nekog posjetioca u Clermontovu stanu.

— A susjedi?

— Ima ih ispod i na istom katu. Oni ispod ne mogu ništa znati, jer je Clermont stanovao na posljednjem desetom katu. Ljudi s donjih katova otišli su na vikend još u petak poslije podne. Tip koji stanuje nasuprot Clermontovu stanu vratio se iz Londona tek u nedjelju ujutro. Nije ga bilo tjedan dana.

— Koliko je stanova na svakom katu?

— Dva.

— Znači da i oni koji idu na vikend imaju susjede?

— Naravno.

— Nemojte mi reći da su baš svi oputovali.

— Nisu, sefe. ali nitko nije ništa čuo.

— Znači, gluhi?

— Uglavnom nisu.

— Da nije možda zgrada zvučno izolirana?

Lambert se nasmiješi.

— I ja sam postavio isto pitanje. Čini se da je stvar odlično izvedena. Na primjer, ako netko stavi svoj televizor na najjače, drugi, uglavnom, ne moraju slušati isti program. No, ja ipak nisam pokušavao izmjeriti kakve je jačine zvuk što dopire do devetog kata.

— Da ste to učinili, možda bi ubuduće pripazili! Jesu vam rekli što su radili u subotu ujutro?

— Spavali su — odgovori Lambert, čeznutljivo uzdahnuvši.

— Kakva vrsta ljudi?

Lambert uroni u svoj blok, prelista dvije stranice.

— U redu. Gendron Maurice, Antoine, Emile, četrdeset osam godina, trgovac antikvitetima u Ulici Bonaparte, oženjen Genevièvom, rođenom Simonot, četrdeset godina, ne radi. Bračni par bez djece.

— E, baš imamo sreću, takvi ne idu na selo! — primijeti Balafré.

— Krivo misliš. Gendronovi imaju posjed u Normandiji. Tamo redovno odlaze krajem tjedna. Sada im upravo vodoinstalater nešto popravlja, i kako nemaju vode, ostali su u Parizu.

— Evo, što ti je higijena! — uzdahne Balafré.

Komesar ga ošine pogledom.

— Neću više ništa reći, šefe.

— Prihvaća se. Vratimo se Gendronovima.

— U petak uvečer išli su u kazalište, poslije jeli pastrve, a nakon toga svratili u »Lido« na čašicu, gdje su prisustvovali još jednoj predstavi... Uglavnom vratili su se u tri ujutro. Tako da su sutradan spavali do podne.

Lambert se prekine, prelista još nekoliko stranica i uspravi se na stolici.

— No? — upita komesar s ljubaznim smiješkom.

— Na osmom katu nije bilo nikoga već u petak. Na sedmom, u stanu s lijeve strane nisu ništa čuli, a s desne bili su odsutni od subote, od osam sati.

On teško uzdahne.

— Na šestom su svi bili kod kuće i ništa nisu čuli. Na petom...

— Dosta! — povika Thiébaud; već vidim da ni štakori koje ste pitali nisu ništa čuli! Je li istina?

— Jest, šefe.

Odjednom se snuždio poput tužnog psa.

— Je li vam itko od svih tih ljudi mogao išta reći o znancima lijepoga Axela?

— Čak ni to, šefe. Znete kako je u takvim zgradama, ljudi se ni ne poznaju. Svako živi za sebe. Nije to kao na jugu!

Thiébautu se odjednom ukaže Léino lice kako hvali nebo, more i sunce Monte Carla.

Uzme drugu lulu sa stalka i počne je puniti, nastavljajući ispitivanje.

— Administrator stambenog bloka?

— Suviše važan naziv za poziv koji obavlja. To bi trebao biti nekakav nadzornik. I njega sam ispitivao. Gospodin Axel Clermont ovamo... Gospodin Axel Clermont onamo... Učtiv, ljubazan, miran, prijazan i... velikodušan gospodin Axel Clermont! Sve to uz mnogo naklona i sa suzama u glasu. Vidite, o kakvom je čovjeku riječ!

Thiébaut klimne u znak potvrde i upita:

— Pokojni je Clermont bio vlasnik?

— Jest. Kupio je zgradu dok je još bila u gradnji.

— Primao je posjete?

— Nadzornik se nelagodno osjećao kad sam ga to pitao. »Diskrecija... Poštivanje privatnog života...«, itd. A uz to, parlofon.

— Je li poštenjačina, taj vaš nadzornik?

— Nepodmitljiv, ali radi samo za visoku cijenu. Pozvao sam još i kućnu pomoćnicu za sutra ujutro da potpiše svoj iskaz. Sa time bih završio, šefe.

Ponovno poprimi svoj tužni izraz.

— Ovo zjapi, zar ne?

— Kao i svaka zgrada preko subote i nedjelje, bijedni moj Lambert...

Thiébaut mu namigne i okrene se Balafréu.

— Imate izvanrednu priliku da pokažete svoju rječitost, stari moj.

Balafré se široko nasmije, što još više istakne njegov ožiljak.

— Budući da nisam cicija — počne ovaj, zirkajući na Lamberta — a kad se ukaže prilika, znam se poslužiti svojim iskustvom... ja sam, dakle, sebi rekao »momče...«

— To nas se ne tiče! — prekine ga komesar; zanima nas što su vam ljudi rekli, a ne što ste i kako ste razmišljali. Jasno?

Balafré dobaci pogled Jeanni, koja vješto prikrije želju da se nasmije, grickajući vrh olovke.

— No, dobro — ponovno počne Balafre — zanemario sam sitne trgovčice kao što su ličilac, trafikant, slastičar, mljekar...

— Zašto? — začudi se Lambert.

— Zato što Lijepi Axel nije sam išao u kupovinu! Međutim, šefe, imao je fenomenalnu »matru-sport«. A budući da takav auto gadno guta, išao sam na sve benzinske stanice i napokon otkrio na kojoj je crpki punio svoj rezervoar. Zato što to, gospodine Lambert, nije mogla obavljati kućna pomoćnica umjesto njega!

Točno! — potvrdi komesar.

Presretan što ima neznatnu prednost pred svojim kolegom, Balafre uporno nastavi.

— I tako sam doznao da Axel Clermont nije bio neki kućni tip, nego da se radije provodio s mačkicama.

— Kojeg tipa?

— Lijepo kao božice, šefe! Dok ih je opisivao, dečko na crpki se preznojavao!

Komesar iskrivi lice.

— Kao da vas je ovo razočaralo?

— Malo jest.

Balafre se začudi.

— Više biste voljeli da je homoseksualac?

— Ne baš to, ali jedna čvršća veza bi mi više odgovarala. Recite, taj vam je dečko ispričao o onome što je čuo ili je sam vidio Clermonta s tim ljepoticama?

— Vidio ih je. Obično petkom, oko sedamnaest sati. Svaki put ista slika: na prednjem sjedalu on i curica, otraga stvari za vikend! Gospodin je to obavljao izvan Pariza.

— I to je sve?

— Jest, šefe.

— Jeanne?

— Lavergne mi je telefonirao...

Po njezinu je glasu Thiebaut shvatio da ni ona nije doznala ništa više.

— ... njegovi su ljudi pretražili svaki kutak stana i ništa nisu našli. Ni u spavaćoj sobi, ni u kupaonici, ni među posteljinom. S druge strane, gospodin Lumeau iz »Publi-Flasha« preuzeo je na sebe formalnosti oko spaljivanja, jer je, kako se čini, Clermont tako htio.

Kako i sami znate, on nije imao rođaka, a Leu ne može snositi ove troškove. Ako mi pristajemo, spalit će ga u petak ujutro.

— Nemam ništa protiv — napomene komesar, pripalivši lulu koju je već odavno bio napunio.

Nekoliko je sekundi uživao u dimu, a onda zaključio bezbojnim glasom:

— Nije mu bilo ni nakraj pameti da će ga ucmekati jedne subote...

6

Srijeda je, nebo je tmurno kao i dan ranije, ne osjeća se prosinačka studen. Vlažno je, oblačno, miriše na kišu i sutra se očekuje generalni štrajk. Taj je događaj bio na prvim stranicama novina, i čak glavna tema razgovora u centralnom komesarijatu.

U sobi za dežurne, Dauvergne je oponašao Messmera koji je potkraj dana trebalo da da izjavu za radio i televiziju. Komesar poviri na vrata, posluša, nasmiješi se i tiho zatvori za sobom.

Pet minuta poslije, pošto je progovorio nekoliko riječi s ordonancom, uđe u Jeanninu sobu.

— Dobar dan, šefe.

— Dobar dan, lijepa moja!

Pogleda je pažljivije pa zafučka.

— Divna ideja, Jeanne, odjenuti se u svijetloplavo kad je sve oko nas sivo!

Ona baci iznenađen pogled na njegovu vunenu vestu.

— Sviđa mi se — dobaci, otvarajući vrata svoje kancelarije; a sada mi pozovite Dauvergne. Mora da je do sada završio predstavu. Jeste li znali da je izvrstan imitator?

Smijala se kad se odjednom prekine, kao da je zašla predaleko.

— I?...

— I vas izvrsno oponaša, šefe. Lamberta prevari svaki put.

— Odlično! — odgovori Thiébaud raspoloženo; jednog ću se dana morati čuti! A što je s Lambertom, imamo li s njim vezu?

— Imamo. On je u kolima za radio-vezu.

— Onda mu javite da želim da preispita Clermontov profesionalni život od časa kad ga je Lea našla kod »Castela«.

— U redu.

— Balafre je na zadatku?

— Jest. A znate li odakle namjerava ponovno početi?

— Ne znam.

— Od Auteuila. Potanko mi je objašnjavao kako će mu Gladys rado pribaviti neke adrese. Ako sam dobro razumjela, namjerava izvjesiti Axelovu sliku po najluksuznijim mjestima na kojima se sastaju Parižani.

— Vama se taj plan ne sviđa?

— Nije riječ o tome, šefe. Pitam se samo, nije li ovo nakon izjave dečka sa crpke čist gubitak vremena.

Thiébaut priđe stolu svoje tajnice i nalakti se.

— Promislite, Jeanne: što je rekao dečko na benzinskoj stanici? Da je Clermont odlazio na vikende, i onda? Zar to znači da je Axel svakog tjedna vodio sa sobom drugu djevojku? Znae isto tako dobro kao i ja, da je većina iskaza neuvjerljiva, da su ljudi pristrani, da pretjeruju da bi se istakli, da bi pokazali kako je njima zapravo jasno... U ovom je slučaju jasno da muškarac pred rastavom — naročito kad mu je Léa protivnik — ne pomišlja na trajniju vezu! Znamo da Clermont nije primao žene u svome stanu: dečkima iz laboratorija možemo vjerovati. Onda? Garsonijera u gradu? Preopasno.

— Pa, krajem tjedna, u prirodi...

— Naravno! Naime, tako tvrdi dečko na crpki. Vidite, Jeanne, da je spominjao jednu ženu, ili dvije... još bi mu čovjek i vjerovao. No, da ih je mijenjao kao rukavice, to je pretjerano da bi moglo biti istinito.

Načas se zamisli.

— Jer, ako je poslužitelj u pravu, ne vidim što je moglo natjerati Axela da po svaku cijenu nastoji izmamiti od svoje žene pristanak.

Utonuo u misli, vrati se u svoju kancelariju, nastojeći se uživjeti u ulogu preminuloga.

Dolazak ljudeske Dauvergnea prekine ga u razmišljanju. Inspektor je nalikovao na ragbijaša: dvadeset i šest godina na devedeset kilograma i metar devedeset; revan i obdaren smislom za inicijativu, što se Thiébautu sviđalo.

— Tražili ste me, šefe.

— Jesam. Maxime Vinson... Martial Lumeau... Georges Chavanne. Kod Jeanne naći ćete podatke o tim ljudima. Ulazite u veliku igru! Želim da mi je ispričate do najmanjih pojedinosti. Jasno?

— Jasno šefe.

— Zahtijevam efikasnost i razboritost. Posao je precizan, vi ste buldožer na gradilištu. Kakvo pitanje?

— Kad vam to treba?

— Čim prije to bolje.

Iz interfona se začu Jeannin glas.

— Ona je upravo stigla, šefe.

— Završio sam s Dauvergneoin; pošaljite mi je.

Inspektor je na vratima zamalo srušio ženu koja je ulazila.

— Udite gospođo, i izvolite sjesti.

Ona sjedne na rub stolice, kao da je u neprilici. Pedesetih godina, ovalna lica, prosijede kose. Podsjećala je na rusku babušku — debelu lutkicu od obojenog drveta — ne po boji odjeće nego po obliku lica i širini prsnog koša.

— Vi ste Julienne Chantour, kućna pomoćnica, i našli ste mrtvo tijelo gospodina Clermonta. Je li tako?

— Tako je, gospodine komesaru. Vašem sam inspektoru već sve rastumačila — odgovori bojažljivo.

Naslutio je u njoj strah čestitih ljudi koji se odjednom nađu pred policajcem,

— Znam i za to sam vam zahvalan. Međutim, volio bih da mi pomognete u nekim sitnicama.

— Ako mogu...

— Recite mi, koliko ste dugo radili kod Clermonta?

— Idućeg mjeseca bilo bi godinu dana.

— Dolazili ste svakog dana?

— Osim subote i nedjelje.

— Zato što tih dana nije bio u Parizu?

— Zato što ja tada pomažem svojoj sestri u Troyesu...

Malo-pomalo se opuštala.

— ... moram vam reći da sam udovica. Gustav — to mi je bio muž — i ja nismo imali djece. A moja sestra Simone ima ih osam! Najstarijem je šesnaest godina, to je već pravi muškarac, a najmanjem deset mjeseci, možete zamisliti!

On je to pokušao...

— A što radi vaš šurjak?

— Štrajka! To jest, na željeznici su danas počeli...

Smijala se.

— ... on prati vlak. Nije da se hvalim, ali on doista mnogo radi, ne zaboravite da za osmoro djece treba nasmagati novaca, gospodine komesaru.

Julienne uzdahne.

— Među nama. Raymond, to je moj šurjak, nije neki buntovnik: briga njega za politiku, njemu su važna samo njegova dječurlija. Pa,

tako je to u životu, zar ne? Što se mene tiče, ne bih se mogla požaliti na gospodina Axela...

U glasu joj se osjeti tuga.

— Znaite, prema meni je bio vrlo ljubazan i pažljiv! Što da vam kažem, ujutro bih donijela šest peciva i dva su bila za mene! Skuhala bih kavu za nas oboje. I uvijek se zanimao za moju obitelj. Ponedjeljkom se raspitivao o mojoj sestri, htio je znati kako su djeca... A da ne govorim da mi je svakog tjedna darivao za nju namirnice i kućne potrepštine. Jedanput prašak za pranje, drugi put sapun, pa gumene krpe. čokolade, i već prema tome, koji je film snimao, razumijete?

— Razumijem.

— A zamislite, prije mjesec dana poslao je cipele za naše dečke i djevojčice. Ma, potrošio je najmanje pet stotina franaka!

»A Léa?... Tko zna da li je i nju pomagao na isti način?«

— Jeste li kod njega ostajali po cijeli dan?

— Do podne, do jedan sat...

Već se udobnije smjestila u stolici, više se nije ustručavala, i nestalo je straha. Sada mu je odgovarala sigurnijim glasom, čak se i smješkala.

— Da li je primao posjete?

— Mislite prijatelje?

— Pa, da.

— Ponekad. Tada bih ujutro našla prljave čaše u salonu i opuške u pepeljarama.

— Je li mu dolazila i kakva prijateljica?

Ona je žmirkala očima.

— Hoćete reći žena?

— Upravo to.

— To nikada nisam uspjela doznati.

Ovo je iz nje provalilo spontano, kao da je Julienne Chantour sama sebi već postavljala to pitanje i tražila odgovor, njuškajući po stanu.

Komesar pomirljivo mahne rukom.

— Nikada niste baš ništa opazili?

— Nisam. I to me čudilo. Nisam radoznala, gospodine komesaru ali, među nama, muškarac poput gospodina Axela mora da je imao mnogo uspjeha, nije li tako?

— Doista.

Iznenada se nagne prema komesaru.

— E, pa da znate! Ništa! Ama baš ništa! Ponekad sam znala samoj sebi reći: »Pa zbilja, nije moguće, Julienne, da je tvoj gospodin Axel topli brat!«, kako bi rekao moj šurjak. No, dobro, tri mjeseca sam mu vjerovala. Priznajem da mi je bilo neugodno, mislila sam da je... no, da nije kao drugi muškarci! Nećete mi vjerovati, ali jedva sam gutala svoje pecivo.

»Ovo zacijelo nije izmislila« — pomisli Thiebaut smješajući se.

— Meni se čini da ste se četvrti mjesec već prilično dobro slagali.

— I jesmo!

— Pa kako to?

On spazi sitan plamičak u njezinim očima.

— Baš sam bila sa Simonom. Kako sam joj stalno pričala o Clermontu, htjela je vidjeti gdje radim. Jednog petka poslije podne bila je došla s Raymondom u Pariz da nešto kupe. U jednom trenutku, upravo kad smo htjeli sići u metro, ugledasmo gospodina Axela u njegovoj »matri« s nekom ženom, i ta ga je čak držala za vrat.

— Samo su prošli pokraj vas?

— Ne, jer tada ne bismo ništa vidjeli. Stajali su pred crvenim svjetlom, a mi smo prelazili ulicu. Možete mi vjerovati da mu to nije bila sestra. Kao prvo, sestre nije ni imao, a drugo, ova ga je pipkala, ako shvaćate što vam želim reći.

— Naravno da shvaćam.

Julienne ga je zabavljala. Vidio ju je kako dolazi svakog jutra, i kako od četvrtog mjeseca nadalje priređuje doručak za njih dvoje... Mora da joj je ponedjeljkom na usnama titrao suučesnički i malčice vragolast smiješak.

U svakom slučaju, ona je ponavljala ono što je rekao i poslužitelj na benzinskoj crpki. Hoće li to pobiti njegovu teoriju o kućama u kojima se sastaje izvan Pariza?

— Recite mi još Julienne... ne smeta vas što vas zovem po imenu?

— Nipošto, samo nastavite.

— Je li Clermont običavao jutrom tipkati na pisaćem stroju?

— Jest.

— A kako to da u ponedjeljak niste došli ujutro, nego tek poslije podne?

— Gospodin Axel mi je rekao da će se vratiti tek oko jedanaest sati.

— Rekao vam je i kamo namjerava ići?

— Nije.

— Ni kada će otputovati?

— Ni to.

— Je li ponekad odlazio iz Pariza u subotu, umjesto u petak, kad najčešće ljudi odlaze?

— Samo ponekad.

— Oprostite mi, ali moram vas podsjetiti na nešto vrlo neugodno..

— Pa znam da to ne činite radi zabave, je li tako? Svak zna svoje.

— Kako ste se osjećali kad ste ugledali Clermontov leš?

Ona proguta slinu.

— Pa... bogami gadno, kad sam ga vidjela onakva... A da vam ne pričam koliko je krvi bilo po pisaćem stolu. Gušila sam se... Bilo mi je vruće... Samo što se nisam onesvijestila, eto!

— Dobro. Još nešto: Budući da ste proveli dulje vremena u toj kući, znali ste mjesto svakoj stvarčici, i jeste li opazili bilo kakvu promjenu?

Julienne je gledala u komesara lagano nagnuvši glavu u stranu.

— Kakvu promjenu?

— Priznajem da je bilo teško što opaziti u onakvim okolnostima, ali pokušajte se sjetiti, Julienne. Na primjer je li taj nered bio normalan, ili nekako neuobičajen?

Namrštivši se, nastojala se sjetiti.

— Pa, ne znam što da vam kažem, gospodine komesaru. Bilo je kao i uvijek... Kao i svakog ponedjeljka. Čak sam ispod vrata našla jedno pismo i brzojav, pa sam mislila da se gospodin Axel još nije vratio.

— A u sobi? — navaljivao je Thiebaut da štogod sazna.

— Ne bih vam mogla ništa drugo reći, bilo je kao i uvijek...

Bila je razočarana, nije znala kamo s rukama.

— Već sam vam jednom rekla: bilo mi je vruće, gušila sam se i odjednom me postalo užasno strah! Razumijete gospodine komesaru, postalo me strah da nije još u stanu!

— Tko?

— Pa, ubojica, naravno! Mora da vam je to smiješno, jer u vašem poslu susrećete takve ljude, ali ja baš nisam navikla na takve! Čujte, nije to zbog smrti, mrtvace sam već vidjela, konačno i moj Gustave je umro, samo svi su oni bili čisti. Tako je to u životu, dok je gospodin Axel...

— Ja vas vrlo dobro razumijem, gospođo Chantour, i zahvaljujem vam. Moja će vam tajnica dati da potpišete izjavu, koju ste dali inspektoru Lambertu. Jeanne!

Ona uđe i odvede Julienne u svoju sobu.

Komesar dohvati svoju duhankesu i dvije lule i siđe u dvorište da potraži Julesa.

»Bio je ljubazan«.

Ova mu se rečenica motala po glavi. Prvi put je čuo da Clermont nije bio samo Lijepi Axel.

7

Redakcija »Publi-Flasha« nalikuje na košnicu u kojoj neprekidno zuji, a isti potmulji zvukovi, dopiru sa Champs-Élysees, nedaleko od Rond-Pointa.

Košnica s dražesnim pčelicama-domaćicama, u kićenim uniformama, malim čizmicama i vrlo kratkim suknjicama od fine crne kože, narandastim čarapama i uskim majicama, crnonarančaste boje.

Thiebaut se iznenadi kako je točno pogodio boju. Nije baš sasvim narandasto, a nije ni žuto.

»Boja zrelog žita«, dosjeti se on, obećavši sam sebi da će to još provjeriti kod Maite.

Košnica sa ćelijicama od štukature, stakla i metala, umjetnički dotjerana, obložena sagovima koji prigušuju korake i daju osjećaj lakoće kad se po njima hoda.

Thiebaut je strpljivo čekao u jednom od mnogobrojnih salona. I ovdje je sve bilo tako uređeno da se posjetilac osjeća što ugodnije, niski, udobni naslonjači, niski stolići sa časopisima, telefon i po kutovima biljke. Zidovi pastelnih boja koje ne umaraju oko, nenametljivo svjetlo na naslonu za laktove svakog naslonjača, dok drugi izvor svjetlosti klizi po ukrasnom vijencu stropa.

Da je neženja pratio bi je nakraj svijeta. Nije uopće nalikovala na vamp s naslovne stranice »Play bova«, ali joj je lice krasio divan smiješak, šio su uokvirivale lijepe plave kose. Podsjećala je na Dany Robin pedesetih godina.

Gledajući je kako hoda, prisiljavao se da misli na svog mrtvacu.

— Izvolite — reče djevojka i makne se da ga propusti.

Thiebaut se nađe u supermodernom uredu iz kojeg bi jedan pobornik novoga vala »izvukao« tri manja stanića.

»Previše blještavila, nesiguran ukus skorojevića«, nesvjesno zaključi, promatrajući prostoriju obloženu riđom kožom, s hladnjakom u baru, naslonjačima i knjižnicom »za dekoraciju«, dok je, naprotiv, velika kristalna vaza u kojoj se rascvjetao tucet prekrasnih ruža, bila vrlo čistih linija.

Za velikim radnim stolom uspravno je sjedio čovjek pedesetih godina, srednjeg rasta, čvrst i plećat. Imao je četvrtasto lice, kratku, prosijedu kosu i kožu crvenkaste boje.

Na sebi je imao sivo odijelo, bijelu košulju i na to kravatu s kričavim narančastim i zelenim romboidima.

— Martial Lumeau! — reče dižući se i pružajući ruku.

— Jérôme Thiébaud.

Čvrsti, gotovo grubi stisak ruke.

— Sjednite.

Komesar sjedne u naslonjač nasuprot direktoru »Publi-Flasha« koji još stojeći, upita:

— Cigaretu? Cigaru? Nekakvo piće?...

— Ništa, hvala.

— Onda vas slušam, gospodine komesaru.

Činilo se da zna i očima slušati : imao je izravan, oštar i ispitivački pogled.

— Dolazim u vezi s aferom Axel Clermont.

— To sam i mislio. Što mogu učiniti za vas?

— Sve.

Lumeau se namršti.

— Sve... Što sve, gospodine komesaru?

— Možete mi govoriti o njemu, jer ste od nas dvojice vi onaj, tko ga je poznavao.

Stjecao se dojam kao da Lumeau želi nestati u svojoj stolici, toliko se bio zadubio u razmišljanje, prislonivši bradu na grudi. U tom se položaju lijepo ocrtavao njegov dvostruki podbradak.

»Krupan, naprasit, izjelica...«, ocijeni ga komesar.

— Volio bih vas unaprijed opomenuti — počne Lumeau — da ja nisam blebetalo. Govorim otvoreno. Sviđa se kome ili ne sviđa. Prihvatite me kakav sam, ili me pošaljite do vraga!

Vrebao je kakvu će reakciju izazvati. No Thiebaut osta ravnodušan.

— Moram vam odmah reći da sam sin i unuk seljaka. Iz Franc-Comtoisa, osim svega!

Svoju je rečenicu popratio širokom gestom.

— Ovo ovdje i sve ostalo nije me dočekalo s kolijevkom, gospodine komesaru! Martial je radio, gradio i sam podigao svoje malo carstvo! Ovo je moja snaga, moj ponos, itd, — a to mi moji protivnici ne mogu oprostiti!

Zadovoljan sam sobom, glasno se nasmijao, a zatim zašutio u očekivanju pitanja, smatrajući da se dovoljno predstavio svome

posjetiocu.

Thiebaut je polagano i metodički punio svoju lulu, nabijajući kažiprstom duhan koji je vadio iz duhankese.

— Još uvijek niste za piće?

— Zasad nisam!

— Recite, gospodine komesaru, niste li i vi seljački sin?

— Nisam, zašto mislite?

— Pa, onako. Kod nas obično kažu, »lukavac, lukavac i pol...« No, onda, hoćemo li?

— No da počnemo, gospodine Lumeau — odvrati komesar, smijući se.

Prekapajući po džepovima, otkrije kutiju šibica koju je »posudio« od Julesa u kolima.

— Zašto ste... — Duhan je pucketao u dodiru s vatrom. — ...Clermonta... — Uvlačio je dim da se duhan dobro razgori — ... uzeli za svog kompanjona? Iz financijskih razloga?

Ponovno se sobom prolomi Lumeauov smijeh.

— Axel je bio talentiran. Novaca sam ja, gospodine komesaru, uvijek imao, a i sada ga imam. Samo što to u našem poslu nije dovoljno. Treba nešto drugo što zlata vrijedi: ideje!

— A on ih je imao?

— Na bacanje. A uz to su sve bile odlične!

— Ako je tako zašto je morao upisati dionice? Htjeli ste ga prisiliti da radi efikasnije?

Martial Lumeau odmahne glavom.

— Ako sam od Axela htio imati koristi, trebalo ga je dvostruko zainteresirati: da sudjeluje u dobiti i u eventualnim gubicima. Jer među nama rečeno, dobro je kad čovjek ima ideja, ali vas one mogu i tresnuti po glavi, ako momak koji ih stvara ima previše mašte.

— Je li Clermont imao mašte?

— Neviđeno!

— Njegov je udio bio značajan?

— Dvadeset posto.

— Od svega?

— Kako mislite?

— Budimo precizni: dvadeset posto u »Publi-Flashu«, a koliko kod »Filmexcoma?«

Martial Lumeau oduševljeno zazviždi.

— Petnaest posto! Bogami niste gubili vrijeme!

Mora da je volio sposobne ljude i znao ih je zamijetiti, kao što su mu nekoć otac i djed pronalazili najbolju i najljepšu kravu na sajmu.

— Kakvi su bili vaši odnosi sa žrtvom?

— Slagali smo se.

— Vaša je veza bila samo profesionalna?

Lumeau slegne ramenima.

— Naravno da nije! Axel i ja bili smo prijatelji. Vaša vam je tajnica vjerojatno rekla da ja snosim troškove spaljivanja... Znae, komesaru, ja mnogo galamim i bije me glas škrtice. ali takav udarac sve to potisne!

Zastane trenutak, uperivši pogled u prazno, a onda nastavi prigušenim glasom:

— No dobro, vjerojatno su vam rekli da je Lijepi Axel bio pomalo pokvarenjak? — Nemojte pogrešno shvatiti, ne zanima me tko vam je to rekao, samo bih htio znati jesu li vam i to ispriповijedali?

— Pa, nešto sam našuo.

Martial uzdahne.

— Nije to tako jednostavno, gospodine komesaru. Clermont je bio tako šarmantan i inteligentan. da je ponekad mogao biti i bezobziran! No vjerujem da u biti nije bio nepošten, i imao je vlastiti pogled na svijet.

Nalakćen na pisaći stol, zamišljeno je gledao pred sebe, kao da je u tom času u njemu oživjela slika Lijepoga Axela.

—... Za njega su postojale samo dvije vrste ljudi: pametni i glupani! On se obično predstavljao: "Axel Clermont, uzgajivač glupana!« Ljudi bi se iznenadili, a on bi dodavao sa svojim lijepim smiješkom: »Pa nemaju svi tu sreću da mogu uzgajati ruže! Ja uzgajam masu, priglupog građanina, jer su potrebni milijuni takvih da bi nekoliko pametnih moglo živjeti!«

Uzdahnivši, pogleda Thiebauta ravno u oči.

— Axel je odabrao reklamu da ih odgaja. I to njezin najmoćniji izraz: film i televiziju.

— Imao je i neprijatelja?

— U našem poslu ne možete odnijeti lavlji dio, a da ne steknete i velike neprijatelje.

— Mržnja ga je mogla stajati života?

— A tko bi to znao, gospodine moj...

— Pričajte mi o Léi.

— Već ste je vidjeli?

— Jesam.

— I ona... vam je sve ispričala, gospodine komesaru?

— Ne bih rekao sve, no zacijelo dovoljno da shvatim da je ona bila prvi »uzgoj«, odnosno prva plodnija žetva Axela Clermonta. Nije li tako?

— Jest.

— Otkad je poznajete?

— Upoznao sam je kad sam s Clermontom sklapao ugovor. U ono mu je vrijeme bila ljubavnica. Uzbudljiv par! Axel je bio lijep dječak, to je nepobitno, ali Lea je bila veličanstvena. Danas je ona propala žena.

— Mislite da je on kriv za njenu propast?

— Samo on.

Thiébaud je — osim svog mrtvaca — nastojao shvatiti i Martiala, lukavca iz Franc-Comtoisa, koji je jednog lijepog dana krenuo da zauzme Pariz. Martial je očito gospodario svojim kompanjonom kako je htio, a evo, sada pokazuje samilost, pa čak i nježnost prema Léi.

— Vi ste znali?

— U početku nisam.

— A kako ste doznali?

— Malo-pomalo, u toku mjeseci.

— I pustili ste da sami rasprave stvar?

— Dao sam joj šansu.

— Kakvu šansu?

— Jedinu moguću: kad je među njima bilo sve gotovo, otišao sam k njoj. Rekao sam joj da sve znam i predložio joj da preuzme predstavništvo koje sam htio otvoriti u New Yorku. Ona je željela pobjeći iz Pariza, tako da joj je to bila idealna prilika. Ona je nije prihvatila.

— Zašto?

— Sve što se ticalo »Publi-Flasha« i reklame općenito dovelo bi je do bijesa. Ponijela se kao kakva glupača! Pošto je odbila ponudu, prodala je u besćenje svoj stan i spiskala sav novac u kockarnici.

Tako da sam ja Leu prekrizio s popisa onih kojima bih morao pomoći.

Još jedan podatak o Martialu, seljaku iz Pariza: bio bi joj oprostio lošu investiciju novca, ali nije mogao prihvatiti ono »samouništenje« u kockarnici.

— Je li Clermont imao kakvu prijateljicu nakon što su se razišli?

Lumeau se zacereka.

— Mislim da je tu i tamo prespavao s kakvom. Govorio je da ga je Lea cijepila protiv braka i čvrste veze.

— Pa zašto je onda inzistirao na rastavi?

Martial Lumeau umorno mahne rukom.

— Htio je biti slobodan, gospodine komesaru, a odlučio je da tu slobodu više neće prodavati... zar vam to nije dovoljan razlog?

— Pa jest, može se prihvatiti.

Komesar se digne, osjetivši odjednom potrebu da se prošeće. Lumeau ga je promatrao. Zar je i on imao potrebu da hoda da bi se bolje skoncentrirao?

Thiébaud zastane pred velikom staklenom stijenom i počne promatrati vrevu na Champs-Élysées.

— Gospodine komesaru?

— Da? — upita ovaj, okrenuvši se.

— Hoćete mi vjerovati kad vam kažem da sam prije dvadeset i šest godina s kolodvora Lyon došao upravo ovamo?

S podzemnom željeznicom naravno. Bilo mi je trideset godina, imao sam ušteđevinu od dvadeset tisuća starih franaka, i u džepu adresu jednog prodavača sira na tržnici Les Halles.

Izgovorio je ovo promuklim glasom i ozarena lica.

— I ovdje vam se svidjelo?

— Nikada prije nisam vidio toliko sjaja, svijetlećih reklama, automobilskih farova, buke... Fantastično! Ljepše nego u kinu! Ljudi su me zaobilazili, ne prezrivo, ali su me ipak zaobilazili... Mora da sam im bio prilično smiješan sa svojim kartonskim kovčegom! Sa trideset sam godina, komesaru, osjetio divljenje djeteta pred božičnim drvcom! One sam se večeri zakleo da ću jednoga dana imati svoj ured na Champs-Élysées.

Lumeau se razočarano smješкао.

— I sada to imam.

— I zadovoljni ste?

Thiébaut opazi kako se Martial odjednom zanio, kao da će se početi ispovijedati.

— U stvari, ja...

Naglo promijeni ton i šaljivo dobaci.

— Ta vi se meni rugate, komesaru!

Ovo nije bilo rečeno u srdžbi, više s nekom vrstom otresite simpatije.

Uto zazvoni telefon.

— Oprostite načas, — reče on, dohvativši slušalicu.

— Samo izvolite.

— Da.. Tko?... Neka uđe.

Thiébaut se namršti.

— Upoznat ću vas sa svojom ženom, gospodine komesaru — navijesti Lumeau, kad je završio razgovor.

Skoro u isti tren otvore se dvostruka, obložena vrata i uđe žena od tridesetak godina, upadljiva izgleda.

Prirodna, profinjena, otmjena, neka mješavina Marine Vlady i Ave Gardner, dok su bile mlađe. Naravno da Balafre sa svojim slikovitim jezikom ne bi izostavio dodati: »I uza sve to odlična ambalaža!«

A to je bila istina. Muž joj je upravo pomagao da skine kaput od svijetlog nerca. Od nerca je bila i tokica na pepeljastoplavoj kosi. Nema sumnje da je i haljina kavine boje bila od poznatog krojača. Što se tiče torbice, cipela itd...

»Ljupka ženica, lijepo uređena. Ugodno ju je gledati...«, pomisli Thiébaut.

— Ako imaš posla, dragi, ja mogu...

— Nipošto, Nat! Predstavljam ti komesara Thiébauta, koji vodi istragu o ubojstvu jadnog Axela.

— Žao mi je, gospodine, što se upoznajemo u ovakvim okolnostima. Razlog više da vas ostavim nasamo.

— Nikako, gospođo. Baš naprotiv, dopustit ćete mi da i vama postavim nekoliko pitanja.

I ona se njemu smješkala. Zapazio je da su joj zubi vrlo sjajni.

— Ako je tako, pristajem.

Sjela je u široki naslonjač, prekrižila noge, povukla suknju malo iznad koljena i pripalila cigaretu. Imao je pred sobom životan uspjeh

svog domaćina. Kuća iz snova, u Parizu iz snova, sa ženom iz snova! Je li se prije dvadeset i šest godina seljačić s kartonskim kovčegom zakleo pod blještanjem svjetiljki i da će posjedovati jednu od najljepših Parižanki?

Moglo bi se to i vjerovati sudeći po načinu kako ju je gledao, s ponosom vlasnika.

— Slušam vas, komesaru — reče otpuhujući dim svijetlog, mliječnog duhana.

— Budući da je Clermont imao i drugih veza s važim mužem osim profesionalnih pretpostavljam da je ponekad dolazio u vašu kuću?

— Jest, u Parizu i u La Chesnaie.

Lumeau se umiješa.

— Budući da je Nat ljubiteljica konja, poklonio sam joj La Chesnaie, ljetnikovac u Ornu. Nemojte misliti da je to nešto veliko, svega šest hektara sa dvije kobile, ždrijepcem i lijepim jahaćim konjem.

— I vi volite konje, komesaru?

— To mi je slabost, draga gospođo: konji i psi.

— I meni. Morat ćete doći u La Chesnaie. Jašete?

— Kad sam na dopustu, jer priznajem, ne bih se osjećao ugodno jašući na drvenim konjima na vrtuljku.

Nat će veselo:

— Potpuno vas razumijem, Martial, jesi li već pozvao komesara? Kad dođete, gospodine Thiebaut, posudit ću vam Lady Lou; tri su joj godine i hoda kao kraljica!

— Kad god zaželite, gospodine komesaru.

— Hvala. Kad smo već kod toga, je li i Clermont jahao? Mlada se žena resko nasmije.

— Jahao ... ne bih rekla. Recimo radije da se održavao u sedlu na ravnom putu.

— Stvarate mi komplekse.

— Zašto? Mislite da ste prekruti?

— To ne.

Naime, on je bio doista vrlo krut. Kako god to bilo neshvatljivo, nije se mogao opustiti.

Martial je bio oduševljen, a njegova žena dobro raspoložena. Thiebaut je imao utisak da je u posjeti kod prijatelja...

— Mogu li vam postaviti jedno indiskretno pitanje?

Nat se osmjehne, lagano nagnuvši glavu u stranu.

— Mora da nije tako neugodno kad možete pitati u muževoj prisutnosti.

— Upravo tako. Tiče se Olermonta...

— To sam i mislila.

— Znete li možda, draga gospođo, da li je Clermont imao stalnu prijateljicu?

— Ah...

Uprla je u njega svoj veseli pogled.

— Moram vam odmah napomenuti da se meni Axel nije povjeravao.

— Reći ću vam još da me je često uveseljavao sa svojim šalama kad nije bio ciničan i neugodan, a pozivala sam ga uglavnom zato što je bio mužev kompanjon, pa i moj, budući da imam dio akcija u poduzeću. Prema tome, njegov privatni život...

Ona učini neodređenu kretnju.

— Jojo je pričao — to jest Georges Chavanne — da je Lijepi Axel uglavnom »pustošio« među manekenkama i starletama. To bi bilo sve što ja znam o njemu.

Thiebaut ponovno počne šetati gore-dolje po sobi, a onda najednom zastane.

— Jeste li poznavali Leu?

— Prije srozavanja ili poslije?

— Prije sam je mnogo više viđala.

— Pa što mislite o njoj?

Nat se zagleda u njega.

— Nije se smjela udati za Clermonta.

— Zašto ne?

— Žena mora uz sebe imati muškarca s veliko M. komesaru, pogotovo kad može da bira.

Je li ona pri tom mislila na Martiala i sebe?

— Bi li ga ona mogla ubiti?

Lumeau i njegova žena skočiše u isti tren.

— Iskreno govoreći, gospodine komesaru, vi...

Nat prekine svoga muža.

— Logično je da nam postavljate to pitanje, komesaru, a razumljivo je i da smo se mi začudili.

Povukla je još dva dima prije nego što je ugasila cigaretu u pepeljari na stalku, pokraj naslonjača.

— Vidite gospodine Thiebaut, ako netko nekoga ubije, a žrtva je naš znanac, teško možete zamisliti da je i ubojica netko koga poznajete. Uvijek spremno isključujemo tu mogućnost... Otprilike kao kad ljude slušate da govore o »masi«. »Masa«, to su uglavnom drugi, iako svi ti ljudi čine dio ove mase! Dakle, je li Lea krivac? Ne bih znala... Teško bih vam mogla reći da nije, jer ja bih na njezinu mjestu mogla zatući Clermonta u odvratnoj svađi, koju je on izazvao onoga dana kad su se razišli.

— Ali, Nat, molim te!

Ona se okrene prema mužu i blago reče:

— Nemaš se čega bojati, dragi. Axel je bio ubijen u subotu ujutro, a dvadeset svjedoka mogu potvrditi komesaru da sam ja došla u La Chesnae u petak predvečer.

Ponovno se okrenuvši Thiébautu, lagano slegne ramenima.

— Trčim pred rudo, je li? Međutim, prema onome što sam vidjela u kinu, istražitelj redovno želi znati gdje su bili u vrijeme zločina oni koji su poznavali žrtvu. Nije li tako?

— Tako obično činimo.

Uzdahnuo je i nasmiješio se lijepoj gospođi.

— Vi još niste odgovorili na moje pitanje: jest ili nije?

— Kad bih odgovorila da jest bilo bi možda nezgodno, imajući na umu njezin položaj. Vama se ne čini?

— Lea bi to mogla učiniti?

— »Mogla!« Sve je moguće, komesaru, kad je čovjek na rubu živaca.

Thiébaut klimne u znak odobravanja i obrati se Lumeauu.

— Neizostavno rutinsko pitanje: gdje ste vi bili u subotu ujutro?

— Na putu u La Chesnae. Išao sam k Nati.

— Kad ste otišli iz Pariza?

— Oko osam i trideset.

— Imate šofera?

— Sam vozim izvan Pariza. Tako mogu dati šoferu slobodan dan.

— Još samo ovo: prema vašem mišljenju, je li to Lea mogla učiniti?

Martial Lumeau se zamisli, a onda će umornim glasom.

— Ako je jedna žena dovoljno nerazborita da odbije vođenje poslovnice u New Yorku i radije uništi samu sebe u Monte Carlu od nje se mogu očekivati najgore budalaštine...

8

Na benzinskoj crpki stajala su troja kola. Thiebaut je morao pričekati nekoliko minuta prije no što je mogao pozvati poslužitelja na stranu.

— Znate, gospodine komesaru, ja sam to pričao tek onako..

Brisao je ruke u bijeli kombinezon, ostavljajući po njemu masne tragove. Malen, crne kose, malo predugačke na zatiljku, lukava pogleda, podrugljiva glasa. Izrecitirao je svoje podatke: ; Henri Delair, dvadeset i tri godine, rođen u Bellevilleu, kao da govori tablicu množenja.

—... da sam znao da ću upasti u ovakvo sranje, bogme bih šutio.

Kažiprstom je pokazao na mušterije, vlasnika koji se već vrpeljio u staklenom kavezu i kolege koji su se trudili da se ne opazi da njega nema; dvojica nisu dospijevala da posluže na sve četiri crpke.

— Onaj će majmun početi urlati.

— Nije važno.

— Možda vama nije, ali tu ja kopam!

Ja ću se zato pobrinuti! Vratimo se na Clermonta.

Delair uzdahne i podigne oči prema nebu.

— Slušajte, gospodine komesaru. ja ga nisam ucmekao i mislim da nas dvojica samo tratimo vrijeme.

— Pustite vi meni, da o tome sudim, prijatelju.

— A moje napojnice?

— I to neka bude moja stvar. Koliko dobivate po kolima?

— Dva, a ponekad i tri franka... Pet, ako je žena, i ako joj operem stakla.

Thiebaut se nasmije.

— Odlično, Henri, zaradit ćete dvadeset franaka na jednom komesaru, a da niste ni ruke smočili, hoćete?

Dečko namigne.

— Ma, umočit ćete vi mene...

— Ni jedan jedini prst.

— Pajk... policajci uvijek tako kažu — doda on, nemarno slegnuvši ramenima.

— Vratimo se na Clermonta. Bio je, dakle, dobra mušterija?

— To ne poričem, tako je kako kažete. Redovito je dolazio po benzin. Pa to je normalno, stanovao je tu blizu. Recite, što će biti s

njegovom »matroni«?

— Pa, to ne bih znao, mali, zašto?

— Da ste samo vidjeli tu mašinicu...

Sanjarski je zastao.

— Izjavili ste da ste žrtvu vidjeli u društvu dražesnih djevojaka.

— Ni to ne mogu poreći. Zaista lijepe curice, Clermont je birao najbolje.

I ova ga je misao navela na razmišljanje.

— Mora se priznati, sve dobra lovina! Tja, bio je lijep, a imao je i dobru lovu, možete misliti kako su mačkice skakale! Pa ipak je u posljednje vrijeme mulo manje radio!

Komesar se namršti. Sjetivši se Balafreova zanosa, nastavi:

— Što time mislite?

— Da je i dalje redovito dolazio, ali uglavnom sam.

— Mojem ste inspektoru rekli da je dolazio u pratnji, s kovčezima i sl.

— Pri tome i ostajem, tako je bilo.

— Bilo?

— Aha.

— Želite reći: bilo je prije?

— Aha.

— A od kada više nije bilo tako?

Delair ponovno slegne ramenima.

— Baš ste smiješni, vi pajk... u...

— Recito slobodno »pajkani«, svi tako govore, Henri! Prisnije je, a meni nimalo ne smeta.

— Jednom sam to rekao, pa me skoro opalio, i odonda se čuvam, shvaćate...

Vlasnik im se konačno približio.

— Dobro, slušajte, ne biste vi pričekali da on završi posao pa da onda pričate? Mislite da ste u Skupštini, do vraga! Ovdje se radi!

— Vaš mi prijedlog ne bi odgovarao. Ja sam iz policije. Ili ćete nas ostaviti na miru, ili vodim Henrija u svoj ured, i neće ga biti veći dio dana. Možete birati.

— No dobro, odakle sam mogao znati?...

Tiho se udaljio.

Radosni smiješak ozari dječakovo lice.

— Uf, ovaj put je morao i on zašutjeti.

Odjednom mu se više nije žurilo; samo što nije potražio dvije stolice...

— Ajde, Henri. Kad je posljednji put Clermont došao u petak po benzin s nekom djevojkom?

Poslužitelj zatrese glavom.

— Baš ste smiješni — ponovi — mislite da sam zabilježio datum?

— Otprilike... Dva, tri tjedna?

— Više.

— Koliko?

— Što ja znam... Neću vam koješta pričati. Pa, recimo barem četiri mjeseca, da ne kažem pet... Pazite, to ne znači da je bio prešao u osamljenike! Napokon, valjda je našao neku curu sa stanom. Neki »štos« u gradu... — Počeše se po glavi. — Uvijek sam se pitao, zašto to nije radio u svojem stanu?

— Kako možete biti tako sigurni u to?

— Na našem poslu čovjek izoštri oko za te stvari. Kovčezi, puni rezervoar... pa onda, znate, to se nanjuši nakon nekog vremena! Čujte, komesaru, ja vam mogu reći za svaki par u autu, je li tip sa svojom ženom ili njezinom zamjenicom! Vjerujte mi, oženjeni ljudi vam nemaju istu njušku kao oni sretnici koji hrle izvan grada da se malo provesele! Kad bi Clermont došao s kakvom draganom, vidio si odmah da ne ide u lov na veprove! A ne bi bio tako raspoložen da je to mogao obaviti kod kuće. Mislim da on nije živio sam... Ja vam, na primjer, živim s majkom, i bogme, što se tiče onih stvari, imam problema! Moram se snalaziti vani i to je vrlo komplicirano, a osim toga stoji i novaca.

Thiebaut mu se unese u lice.

— Još samo nešto: jeste li prije četiri ili pet mjeseci vidjeli Clermonta s nekom ženom? Ne mislim na one cure, nešto ozbiljnije?

— Nisam.

Zvučalo je razočarano.

— Dobro.

Thiebaut izvuče nekoliko novčanica i odvoji tri od deset franaka.

— U ovo krizno vrijeme, moramo pomagati izvoz — reče gurnuvši novac u vanjski džep dječakova kombinezona...

9

Vratio se kući oko jedan sat. Malte ga je čekala slušajući radio. Na France-Interu samo su spomenuli zločin. Međutim, Evropa I dala je i opširan komentar događaja. Specijalni novinar smatra da ubojicu Axela Clermonta treba tražiti među njegovim znancima. S neprikrivenom simpatijom govorio je o društvu noćnog Pariza, svijetu zabave...

Thiebaut je potražio drugu stanicu. Sjeli su za stol. Malte je požalila što je za danas pripremila ragu od teletine; sendviči bi bili isto tako dobri.

On je šutke objedovao, očito odsutan; samo što nije ostavio napojnicu na stolu kad je ustao.

Čak ni Hercule — omiljeni jazavčar — danas nije bio u milosti.

U salonu s tamnim biskajskim namještajem kojemu su vedriji ugođaj davale svijetle zavjese i jastučići, gazda i njegov pas kunjali su svaki u svome kutu. Jedan u naslonjaču, drugi na jastuku.

Crne kose, dugačka i tanka, Malte se vratila noseći poslužavnik s kavom. Natoči kavu i postavi šalicu na niski stolić, Thiebautu nadohvat ruke.

On je već pet minuta miješao kavu, jednako ustrajno i rastreseno, kretnja je bila mehanička. Potrajalo bi još pet minuta, pa i cio sat, toliko se bio prepustio stalnom i pravilnom pokretu ruke.

— Stani Jerome, šećer se već rastopio!

Iznenadeno poskoči i ljubazno doda:

— Ručak je bio odličan.

— Hvala. Uglavnom dobro priređujem svinjetinu...

Malte vragolasto upita:

— Nadam se da nisam stavila previše češnjaka?

— Upravo onoliko koliko treba.

On je pogleda.

— Čemu se smješkaš?

— Zar je smijehu potreban razlog? Recimo da sam sretna što mi se muž razumije u dobru kuhinju. Eto!

— Hvala, mila.

Ona odloži šalicu i kao uzgred, postavi pitanje ne nadajući se odgovoru.

— Kako napreduje Clermontov slučaj?

— Vrije polako. Ukratko, ženskar i uz to bogat, shvaćaš?

— Pokušavam.

— Lijepo, malena, nastavi. Čovjek odlazi redovito na vikende sa zgodnom djevojkom, uglavnom ne istom. O njemu se priča da je volio odspavati. Skoro je sigurno da žene ne dolaze k njemu. jer čeka rastavu braka. Pratiš li?

— U stopu, gospodine komesaru.

— Odlično. Slušaj sada. Odjednom se stvari mijenjaju, prije tri ili četiri mjeseca. Ne vozika se više s manekenkama, a ne dovodi ih ni kući. Što možemo zaključiti?

Čekajući odgovor, Malte sebi natoči drugu šalicu kave.

— Tri su mogućnosti. Kao prvo razočaran suviše lakim osvajanjima, počinje se družiti s homoseksualcima, jer je to u modi. Nedavno je u Parizu održan prvi kongres homoseksualaca. Za sada isključujemo ovu pretpostavku. Drugo? Nesreća na poslu, da tako kažem: zarazio se. Odbija se zbog pomanjkanju dokaza. Treće? Nenadana impotencija, ili... ljubav. Don Juan je upao u zamku! Ovo vidim u boji s pokojnim Tyronom Powerom i Ritom Hayworth u doba njezina sjaja, ali na širokom platnu, razumije se.

Ispruži ruku i dohvati lulu na stalku.

— Najviše mi se sviđa treća mogućnost.

— Impotencija?

— Ne, nego ljubav.

— Što ti misliš o tome?

— Ne znam što bih rekla.

On se digne i počne hodati po sobi, razmišljajući glasno.

— Lumeauovi o tome ništa ne znaju. A Lea?... Nju sam zaboravio pitati. To ne smijem propustiti. I s Muximom Vinsonom još moram koju riječ o tome... Što se tiče onog Jojou Chavannea, s njim ću danas poslije podne.

Pogleda Malte, tražeći odobravanje. kao da je onu poznavala i Lumeaua, i Vinsona, i Jojoa.

Nasmiješi mu se.

— Vjerojatno ponekad zažališ što nisi Jeanne uzeo za ženu...

— Molim, ne pričajte koješta, gospođo Thiebaut!

Uputi se prema svojoj radnoj sobi s duhankesom pod miškom i Herculom za petama.

Kad je dvadeset minuta poslije izišao iz sobe, opazi oveći šal na svome ogrtaču.

— Čemu to?

— Samo mjera opreza. Tvoja kći i ja imamo nekih planova za blagdane, a ne namjeravamo čuvati bolesnika.

— Baš ste sebične! — odvrati on, vežući šal oko vrata.

Prije no što će izići, okrene se i poljubi ženu u čelo.

— Jerome? — umilno će Malte dok joj je smiješak titrao na usnama.

— Što je malena?

— Moje svinjsko pečenje...

— Bio je to divan teleći ragu...

— Vraže!

10

Jesu li i Jojou govorili »Dobri«, kao što su Axelu govorili »Lijepi«?

Komesar je u to bio gotovo sasvim siguran. Georges Chavanne, pozvan za šesnaest sati, smatrao je da mora stići barem pet minuta prije, budući da je cijenio tuđe vrijeme kao i vlastito.

Govorio je polako, gotovo nečujno, štedeći na riječima. Ostavljao je dojam čovjeka, točna, brižna i uredna.

U usporedbi s Clermentom, vrlo lijepe vanjštine, ili sa snažnim Lumeauom, činio se slabašan i mršav sa svojim uskim prstima, licem kao sječivo noža, tužnim pogledom i već prosijedom kosom. Kako je još bio odjeven u tamnosivo odijelo, činilo se da žali za Lijepim Axelom.

Pričao je nekako ponizno, odgovarao prije no što mu je pitanje bilo i postavljeno.

»Bile su mu četrdeset i dvije godine, bio je neženja... »Publi-Flash« je silno poduzeće... Čovjek koji tamo radi tek može shvatiti...«

Thiebaut je slušao, gledajući u kolutove dima pred sobom. U kancelariji je bilo vruće, a vani su se ljudi kretali užurbano, nervozno, dašćući na zimi koja je štivala uši i vrhove prstiju. Istodobno je Giscar imao konferenciju za novinarstvo.

— U stvari, gospodine komesaru, čovjek uvijek misli da se zločin događa u nepoznatoj sredini... Daleko od nas.

Duboko uzdahne.

— Zbog toga vas jako pogađa kad smrt odjednom uđe u vaš mali krug tako surovo. Shvaćate što želim reći?

— Vrlo dobro.

— Na neke se smrti pomalo i računa. I okolina ima vremena da se privikne na tu pomisao... dok ovo...

Chavanne prijeđe umornom rukom preko čela.

— Kako sam mogao pretpostaviti u petak ujutro kad sam putovao u Bruxelles da ću idući put Axela vidjeti u mrtvačnici?

— Kad ste se vratili u Pariz?

— U ponedjeljak prije podne.

— Je li Clermont imao neprijatelja?

— U to ne sumnjam.

— Zašto?

— Nemoguće je uspjeti po svaku cijenu i nikoga ne pregaziti na svome putu.

— Poznajete li neke njegove žrtve?

— Poznajem.

— Jedna bi ga od njih mogla i ubiti?

Chavanne se na trenutak zamisli prije no što će odgovoriti.

— Iskreno da vam kažem ne bi, gospodine komesaru.

— Kakvi su bili vaši odnosi s Clermontom?

— Srdačni.

— Ništa više od toga?

— Vi želite doznati istinu, je li? Prema tome zašto bih je zatajio?

— No dobro, vi nikada niste imali razmirica s Axelom Clermontom?

— U početku jesam.

— I kada ste promijenili taktiku?

Chavanne mu uputi grub pogled.

— Kad sam ga vidio kako iz dana u dan mirno promatra propadanje svoje žene, ne potrudivši se da ga ublaži.

Komesar baci mamac.

— Vjerojatno je bila neka druga žena posrijedi?

— Sve je moguće.

— Manekenka? Starleta?

Chavanne odsječno odvratila.

— Ovu sam mogućnost samo pretpostavljao, komesaru.

— Shvatio sam vrlo dobro: dakle, bila je ili nije bila?

— Zapravo, ne bih znao. Mogu vam pouzdano reći jedino to, da je u svojoj kući važio kao poznati lovac na suknje.

Thiebaut se začudi što je ovaj upotrijebio ovako neobičan izraz.

— Vaši odnosi s Leom?

Chavanne slegne ramenima.

— Mjesečni, ako shvaćate što time želim reći... Telefonirala mi je redovito oko dvadeset i petog u mjesecu, da podsjetim Clermonta na novac koji joj je davao krajem mjeseca.

— Koliko? — upita komesar, u želji da što više dozna o Lei.

— Osam stotina franaka.

Rekao je to muklim glasom, nekako postićeno, kao da se radi o njemu, a ne o drugoj osobi

Odjednom to više nije bio opunomoćenik poslova Chavanne, nego nježni Jojo, pun sažaljenja i obazrivosti.

— Možete mi otvoreno reći, ponekad ste pomagali Lei, je li tako? Chavanne namršti čelo, zatečen.

— Ona vam je to rekla?

— Nije.

Jojo ga je promatrao.

— Onda ste to vi naslutili?

— Pa jesam. To mi je nekako pristajalo uz... vašu osobu, gospodine Chavanne.

Samo što mu nije izmaklo »uz vaš nadimak«... uz koji su mu odlično pridjenuli pridjev »dobar« ili »pošten«, a nikako »gad«.

— Pomagali ste Lei redovito, svakog mjeseca?

— Nisam.

— Oglušili ste se ako bi tražila?

— Nisam, nego ona nije tražila.

Odjednom se zanio.

— Da ste je poznavali »prije«, gospodine komesaru., ovo mi pitanje ne biste postavili! Danas je Lei preostao još samo njezin ponos. I do njega joj je stalo. Prema tome, tu i tamo sam joj mogao pomoći, ali... nikako redovito, to ne!

— Shvaćam...

Jedino što Thiebaut nije nikako shvaćao bio je privatni život žrtve. Uzdahnuo je prije no što će upitati.

— Napokon, recite mi, je li Clermont imao ljubavnicu ili nije?

— Uхватili ste se za fiksnu ideju, gospodine komesaru...

— Budući da nemam drugog izbora, pretpostavljam da je riječ o zločinu u afektu.

— Pa, jasno...

Zavlada muk, kao da je svakoj strani trebalo malo vremena da razmisli.

Na što je mislio Chavanne? Je li mu misao lutala istim putem kojim i komesarova?... Ili se zadovoljio time da čeka, da naslućuje kako će nastaviti razgovor?...

— Govorimo otvoreno — počne Thiébaut — bi li Léa mogla ubiti?

— Hladnokrvno ne bi.

— A u žaru kakve prepirke?

— To bi se već moglo dogoditi.

Ničemu se nije čudio. Odgovarao je određeno, kao netko tko je čekao da mu to pitanje bude postavljeno, i pripremio se na njega.

— Axel Clermont je posjedovao MAB 7,65?

— To ne znam.

— Tada bi ga Léa ubila s nakanom, gospodine Chavanne...

— Tu mogućnost ćemo isključiti, gospodine Thiébaud...

— Zar Léa nema kod sebe oružje?

— Ni to ne bih znao, no sigurno je da je Léa impulzivan čovjek, spontana i prostodušna! Ne bih je mogao zamisliti kako stiže na stanicu St. Cloud s pištoljem u torbici, spremna da ubije muža. Zar oružje još uvijek nije nađeno?

— Nije.

I opet tišina. Izvana su dopirali do njih šumovi s hodnika, kuckanje pisaćeg stroja i Jeannin glas koji je odgovarao na telefon.

— Lea je — nastavi Thiébaud — pomalo egzaltirana, i glumica, zar ne?

— Pa, i to je. Zašto?

— Ništa, zamišljam scenu: stiže k svome bivšem mužu, prijeti mu, vadi oružje, odjekne pucanj...

Chavanne zaniječe glavom

— Ako je vjerovati novinama. Clermont je dobio dva metka u glavu, koji su ispaljeni dok je sjedio za pisaćim strojem, ili je barem bio okrenut leđima... Vaša je pretpostavka klimava, gospodine komesaru. Prvi hitac još nekako, ali drugi?

— Strah...

— Možda čak ni to. Međutim, Axel je bio okrenut leđima; kad se s nekim svađate najčešće mu gledate u lice. Na vašem mjestu, ja bih brisao Léu s popisa sumnjivih.

— Kad bih barem imao sumnjivih, gospodine Chavanne...

Nije ih mnogo više imao ni u petak do podne — dok je ulazio u kabinet istražnog suca.

Istražnog je suca poštovao i čak osjećao prijateljstvo prema njemu. Ne samo zato što je volio lulu i jedrenje, već je taj čovjek i vrlo odgovorno postupao.

Delorme nije bio neki Daumierov sudac. Igrao je tenis i onako visok, tanak, nenametljive elegancije, malih, sivih brčića, doimao se vrlo engleski.

— Hoćete li sjesti ili ćete radije hodati po sobi?

— Premalo hodam, gospodine suče, s vašim dopuštenjem, ja ću...
— kretnjom ruke, Thiebaut pokaza hod vage. — ... učiniti još nekoliko koraka.

Delorme utone u svome naslonjaču, nakon što je, sasvim nesvjesno, skinuo kapicu s nalivpera. i stavio čist papir na podmetač za pisanje ispred sebe.

— Kako stoje stvari, dragi komesaru?

— Ni dobro, ni loše; gotovo se nismo makli s mjesta! Zaboravio je pripaliti, pa je samo grickao lulu.

— Vi sve vidite crno!

— Vidim ono što jest, dragi suče. Cijela moja ekipa sve ovo vrijeme tapka u mraku. Ispitivao sam Maximea, Nat, Martiala, Leu, Jojoa... no ništa nisam pametniji!

Delorme je čačalicom čeprkao po luli. Thiebaut se za to služio lijevim kažiprstom, koji je postao već neosjetljiv na toplinu.

— Ne bih želio cjepidlačiti, dragi komesaru, ali meni ova bujica imena... Ne spadam ja u vašu obitelj, shvaćate? Meni oni nisu poznati kao vama, razumijete?

Ovo je bilo rečeno s onim uobičajenim podsmijehom, s kojim su njih dvojica počinjali skoro svaki razgovor.

— U pravu ste.

S nekoliko šturih riječi, Thiebaut mu opiše karakterne osobine i vanjštinu tih osoba.

— ... evo, sad otprilike znate tko su i što su, barem se nadam. Čujmo dalje: Lea se u subotu ujutro nije makla od kuće. Njezin pazikuća je potvrdio Lambertu da je to istima. Nathalie Lumeau je u La Chasnaie. Policija potvrđuje i njezin alibi. Georges Chavanne u

Bruxellesu. Odlazak petak, povratak ponedjeljak, provjera prema popisu putnika »Air-Francea« Martial Lumeau odlazi iz kuće u subotu u osam i trideset, dva svjedoka. Stiže u La Chesnaie nešto prije jedanaest sati, osoblje ljetnikovca će se zakleti. Prema tome, s obzirom na kilometražu, nije mu preostalo vremena da skrene i usput ucmecka svog kompanjona.

Delorme se nakašlje, ali ne zbog dima...

Thiébaut ljubazno upita:

— Vi se ne biste složili, gospodine suče?

— Ne mogu ništa tvrditi, ali mogli bismo malo o tome raspraviti.

— Nemamo o čemu.

— Divim se vašoj sigurnosti, dragi prijatelju. Na čemu se ona zasniva?

— Na pismu koje je nađeno na pisaćem stroju, gospodine suče. Fotokopiju pisma sam vam predao s dosjeom. U pretposljednjoj točki Clermont navodi, citiram napamet: »Vijesti u deset sati samo su potvrdile moje mišljenje; porast cijene nafte nepovoljno će se odraziti i u svijetu reklame. Mislim da će velika poduzeća morati smanjiti budžet, itd.« Uostalom, tu negdje tekst i prestaje, najviše kojih pet do šest redaka. Znači da je u deset sati Axel još bio živ, pa i pet minuta kasnije, koliko obično traju vijesti. Slažete se?

Delorme potvrdno kimne glavom.

— Dobro, ugasio je radio. Dajmo mu izvjesno vrijeme da uzme pisaći stroj, da stavi papir, da razmisli i bit će otprilike deset i petnaest. Nešto prije jedanaest stiže Martial Lumeau u La Chesnaie...

Sudac pomirljivo mahne rukom.

— Pobijedili ste, Martial Lumeau nije u to vrijeme mogao biti na stanici St. Cloud.

Thiébaut sjedne na manji stolić koji je bio namijenjen zapisničaru za vrijeme sjednica i počne njhati nogama. — Što znamo o Clermontovu privatnom životu?

— Dugo se provodio s curama iz studija i barova, ali ima četiri mjeseca kako se smirio.

— Susjedi, kućna pomoćnica, nitko nije ništa opazio?

— Rekli su da nisu ništa čuli ni vidjeli. Jučer poslije podne skoknuo sam do trgovca antikvitetima...

— Stanara na devetom katu koji ima problema sa vodoinstalacijom u vikendici?

Thiebaut zazviždi s divljenjem.

— Uvijek s posebnom pažnjom čitam vaše bilješke — objasni Delorme uz lagani naklon glave.

— Onda morate znati i da se zove Gendron, gospodine suče. U stvari, on nije bio kod kuće pa sam razgovarao sa ženom. Ona je samo potvrdila ono što već znamo: svatko živi za sebe, nitko nikoga ne poznaje. Vlasnici se sastanu jednom na godinu da se dogovore o popravcima, preuređenjima i sl...

— Ona zaista nije ništa čula?

— Ama baš ništa. Rekla je da su se dan uoči ubojstva vrlo kasno vratili ili točnije, vratili su se tek pred jutro, i spavali do podne.

Komesar tužno mahne glavom.

— Imamo jednog mrtvaca i to je sve. Nikakav drugi trag, gospodine suče... Shvaćate li sada zašto sam vam odgovorio: stvari ne idu ni dobro ni loše, jednostavno miruju.

— Nikakvih materijalnih dokaza ?

— Nikakvih. Otisci samo od kućne pomoćnice i žrtve. Laboratorijski izvještaj ne govori ni o kakvu nalazu. Oružju ni traga.

— Ništa osim praznine stare četiri mjeseca u sentimentalnom životu žrtve.

— Ništa osim toga. Ništa nismo doznali ni po kućama u kojima se sastaju izvan Pariza. Raspitali smo se u dvanaest svratišta u različitim pariškim četvrtima, ali bez ikakva uspjeha.

— Notes? Papiri, bilješke žrtve?

— Sve smo pomno pretražili. Telefonski smo razgovarali sa četrdesetak manekenki i starleta, i s još nekim djevojkama, a sve uzalud.

— Noćni klubovi?

— Clermont nije na popisu ni jednog kluba.

Sudac još dublje utone u naslonjač i nakon kraćeg razmišljanja zaključuje:

— Sve u svemu, dragi moj komesaru, savršen zločin, ha?

— Zločin bez povoda bezrazložan je zločin. Zasad, u nedostatku dokaza i svjedoka, moramo ga smatrati savršenim.

Delorme naglo upita.

- Thiebaut, imate li kakvu ideju?
- Da budem iskren, nemam.
- Učinilo mi se da sam je naslutio u vašoj posljednjoj rečenici.
- Zato što me vi rado precjenjujete — reče komesar smijući se.

On se digao sa svoje povišene stolice i počeo hodati amo-tamo pred znatiželjnim pogledom sudskog činovnika.

— Nemam nikakvu ideju, gospodine suče! — žestoko usklikne — iz jednostavnog razloga, što bi prema sadašnjem stanju stvari to bila samo pretpostavka! Imam mrtvacu na duši, to znam i to je jedino sigurno! Što se tiče ostalog...

Zastao je u hodu i kao da se malo zanjihao.

— Ja cijelu tu stvar ne razumijem, evo u čemu je stvar! Ili, ako hoćete, izmiče mi. Još gore od toga. Kad bih barem imao kost koju bih mogao gristi!

Komesar se primakne pisaćem stolu i podboči se rukama.

— Nikakvih tragova ničije prisutnosti u stanu osim Clermontove. Brava nije obijena, znači da je on otvorio. Nikakvih znakova borbe ni krađe, znači da je poznavao svog ubojicu i da se ne radi o nasilniku. Ovo isključuje i uljeza kojeg su iznenadili na poslu, jer je mislio da je stanar otišao na vikend. Dva metka u glavi, a doletjeli su s leđa... Žrtva je u kućnom ogrtaču, prema tome je ubojica netko od prisnijih prijatelja.

— Da, naravno — odobravao je Delorme.

— A tko su ti njegovi prisni prijatelji? Pa mora ih imati! Ako kao sumnjive isključimo Leu, Lumeaua, Chavannea, Nathalie i Vinsona! Gdje su ti drugi prijatelji na dan zločina?... Nestali?... Našli alibi?

Komesar se podrugljivo smješкао.

— Zaboravio sam na Julienne. A nije ni važno, sestra će joj ionako reći da je bila kod nje u Troyesu kao i svakog tjedna!

Uspravio se i nastavio hodati po sobi gore-dolje.

— Tko onda ? — mirno upita Delorme.

— X! Netko od bezbrojnih X, koji lutaju Parizom... Pomišljao sam čak i na plaćenog ubojicu, gospodine suče, sudeći po savršeno obavljenom poslu! Telefonirao sam u Marseille, da doznam nije li neki od takvih »specijalista« prošlog tjedna došao u Pariz, a Lambert dalje istražuje nije li taj negdje ostavio kakav trag. Vidjet ćemo hoće li zagristi. Sudski činovnik sumnjičavo zavrti glavom.

— Zar doista mislite da se radi o plaćeniku?

— U aferi Clermont možete se svemu nadati! To je, pretpostavljam jedna od mogućnosti.

— Jeste li obišli sve neprijatelje, ako smijem reći, Lijepog Axela? Thiebaut se nasmije.

— Jučerašnji dan sam utrošio na to. Većinom su bili kod kuće zbog štrajka. Prema tome ništa! Prvo sam potražio neka dva bijednika iz konkurentske firme, za koje se mogu zakleti da ne bi bili sposobni pištoljem probušiti ni vlastiti džep! Zatim jednog pedesetogodišnjaka s čijom se zakonitom suprugom naš ljepotan provodio prošle godine... Prekapao sam po starim vezama i našao jednog Leina udvarača. Ovaj je ostavljao već bolji dojam. Prijatna izgleda, čvrst karakter i sposoban da učini takvo što, ako sebi mogu dopustiti ovu pretpostavku: izbacio je Lijepog Axela iz Leina stana jedne večeri, kad je ovaj došao pregovarati o rastavi! Međutim Gilles Deaucourt je — tako se zove — u subotu ujutro letio je avionom kompanije UTA prema Dakaru... Prema tome »provjeren alibi«...

Delorme je mahao glavom.

— Šteta! Kako ste došli do tog popisa?

— To je zasluga mojih suradnika koji su navalili na »Publi-Flash« i »Filmexcom« kao skakavci.

Komesar duboko uzdahne.

— I usprkos svemu nismo daleko odmakli.

— Vaš dalji program? — sa zanimanjem upita Delorme, uvijek jednako dosljedan.

— Nastaviti njuškati.

— U kojem pravcu?

— U svima! Nisam sektaš!

— Redovito ćete me obavještavati?

— Kao obično, gospodine suče.

— Upravo se toga i bojim.

12

— Ovo nije šala, komesaru. Philippe IV je još tisuću trista i neke shvatio, da je u njegovu kraljevstvu ovo najpodesniji kraj za uzgoj konja.

Nathalie Lumeau se smijala, umotana u dugački kožni kaput, postavljen ovčjim krznom. Svileni rubac kojim je pridržavala kosu bio je boje lišća i okolnih livada i savršeno se uklapao u krajolik.

Normandija je u ovo hladno i sivo subotnje poslijepodne zračila svojim karakterističnim šarmom. Bjelina vrata, ograda, boja crepova i bondruka, livade i požutjelo lišće, nenametljivo se isticahu, iako je nebo bilo tmurno.

»Prošlo je tjedan dana kako je Lijepi Axel zbrisan s popisa živih.«

Diveći se mladom ždrebetu koje je skakutalo oko majke, Thiebaut je skoro zaboravio na svog mrtvaca.

Nathalie je odista voljela konje. Dobro se u njih razumjela, pa je komesar zažalio što je nije vidio u sedlu. Nema sumnje da bi prizor bio ugodan oku.

Zatim je upoznao pastuha, koji će idući tjedan otići iz La Chesnaie na susjedno imanje zbog oplodnje, te dvije rasplodne kobile, još jednog ždrijepca i konjušara Roberta, koji je »razumio konjski jezik«.

Gazeći po vlažnoj i masnoj travi, vratiše se u kuću s visokim krovom od starih crepova. Otvoren, ali natkriljen prolaz spajao ju je s omanjom kućicom.

— Ova još nije do kraja uređena, jer sam radije dotjerivala konjušnicu — objasni Nathalie; od nje mislim napraviti kućicu za prijatelje.

Vatra je veselo pucketala u kaminu u velikoj sobi s drvenim gredama. U sobi nije bilo ničeg pretjerano upadljivog ni supermodernog, kao u uredima na Champs-Élysées. Udobnost se očitovala u starinskom namještaju, kožnim naslonjačima, debelim sagovima.

— Scotch? Armagnac? Džin s tonikom?

— Hvala, ništa.

— Vi znači nikad ne pijete, komesaru?

— Vrlo rijetko u toku dana.

— To vam je pravilo?

— Moj princip.

— I ne odstupate od njega?

— Prisiljavam se da ne.

Promatrala ga je s nevjericom, pa sa zanimanjem, a onda pošla do bara da sebi natoči čašu gilbey'sa. Opazio je da pije čisto piće i bez leda kao i Léa.

Uz fine smeđe čizmice nosila je suknju od tvida i komplet od bež mohera.

— Pijem u ime veselja koje ste mi učinili potrudivši se da nas posjetite u La Chesnaie.

Promatrao ju je dok je pila, puneći usput svoju lulu.

— Martialu će biti žao da je bio spriječen. Da je znao za vaš dolazak, vjerojatno bi bio uredio da se odgodi za koji dan potpisivanje ugovora, koji je Jojo uglavio prošlog tjedna. Znete li da ste ostavili snažan utisak na njega?

— Bilo je obostrano.

S čašom u ruci Nat se zavalu u široki kožni naslonjač ispred kamina.

— Nadam se da vam u njegovoj odsutnosti neće biti neugodno?

— Dolazeći ovamo, saznao sam da je jutros otputovao u Bruxelles. Velike Natine oči sa zanimanjem se zaustaviše na njemu.

— Znači da ste mene željeli vidjeti?

— Upravo tako.

Koketnom kretnjom stane zveckati dugim zlatnim lancima nejednake veličine, koji su joj visjeli o vratu.

— Vaš posjet zacijelo nije profesionalan, inače bih dobila poziv za saslušanje.

— Na vašem bih se mjestu klonio preneglih zaključaka.

Ona odloži čašu i uspravi se u naslonjaču.

— Tada se izjasnite.

Ni ton više nije bio isti: od koketnog postao je zapovjednički.

— Zato sam i došao, draga gospođo

Nekoliko sekundi netremice su se gledali, a zatim, premda se to ni sa čime nije dalo naslutiti, Nathalie Lumeau izravno upita :

— Vi... Vi znate?

— Znam.

U tišini koja je nastupila, činilo se da se ona želi uvjeriti u točnost odgovora.

— Blef?

— Stvarnost, gospođo.

Podnosila je ovo izazovno ga promatrajući, i ne trepnuvši okom.

— Mogla sam i misliti da će se napokon saznati...

Nat je još smogla drskosti da se nasmije.

— Kako ste saznali? Intuicija? Policajčev nos?

— Iskustvo. Vjerojatno ste upućeni da mi već tjedan dana ispitujemo svaku i najmanju pojedinost u Clemontovu životu. Jučer ujutro jedan je od mojih inspektora bio u krematoriju u Pere-Lachaiseu... Bilo je mnogo ljudi i, naravno, delegacija namještenika iz »Publi-Flasha« i »Filmexcoma«... Inspektor je spazio jednu mladu ženu, koja je bila najviše potresena među prisutnima. To ga je dirnulo. Pristupio joj je na izlazu i ocijenivši da bi joj dobrodošlo štogod za okrepu, predložio je da popiju grog u obližnjem bistrou.

— Dirljivo sažaljenje.

— Čovjek može da bude pajkan i uz to kavalir. Ukratko, rum, pa malo uzbuđenja, pa pažljivo uho i...

— Sposobnost iznuđivanja istine.

— Smiješak sreće i strpljivost. Suzanne, nazovimo je tako priznaje da je mjesecima bila zaljubljena u Lijepog Axela. Kako joj ta ljubav nije bila uzvraćena, prisluškivala je njegove telefonske razgovore.

— Kako?

— Ona je telefonistica u »Publi-Flashu«. Njoj u prilog moramo priznati da nikada nije prenosila ono što je čula.

Thiébaud se digao i s lulom u ustima stao pred kamin, okrenut leđima blagom plamenu.

— Moramo razumjeti i Suzanne. Čekala je svoj dan, jer je bilo poznato da je Axel mijenjao djevojke kao rukavice. U svojoj dražesnoj glavici, a odista je ljupka, znate, računala je da će i na nju doći red i na to se ustrajno pripremala.

Protegnuvši se iza Natinih leđa, komesar je uživao u toplini koja mu je prožimala kosti.

— Dalje, komesaru.

— Nagli preokret!! Trkač više ne trči, kao da je posustao. Suzanne razmišlja i s razumom jednostavnih bića zaključuje da postoji suparnica. Telefonistici je lako prisluškivati, zar ne? Ona to i čini. I tako je čula kad ste s Axelom dogovorili sastanak jednog poslijepodneva kod »Closeries des Lilas« Za nju je to bio

beznačajan podatak. Za nas nije. Navratili smo u »Closeries«... saslušali barmena i konobare i pokazali im Clermontovu sliku... »Jest, poznaju ga, lijepi par..., kakva nesreća! On je bio pristao, ona, kraljevski primjerak! A vjerujte, nije mu bila sestra !«

On povuče dim i nastavi: — U tim slučajevima barmenima se uvijek može vjerovati, imaju izoštrano oko kao i poslužitelji na crpki.

— Ne shvaćam kakve ovi imaju veze.

— Shvatit ćete.

Promatrao ju je, nastojeći proniknuti kamo joj u ovaj tren lete misli. Je li mislila na Axela? Ili na svog muža? Ili na slučaj koji je spojio jednog radoznalog inspektora i malu prevarenu telefonisticu?

— Od kada ste bili njegova ljubavnica?

— Bilo bi pet mjeseci.

— Nije bio prolazni hir, nego prava veza?

— Recimo tako.

— Voljeli ste ga?

— Odmah velike riječi. — Ponovno dohvati čašu i otpije tri gutljaja.

— Ako se partner voli, time se stječe pravo na olakšavajuće okolnosti? Divili ste se maloprije mojoj kosi... I ja volim ljepotu, komesaru! Recimo da me Axelova pojava nije ostavljala neosjetljivom. Je li vam to dovoljno objašnjenje?

— Nije.

Odupirala se, prilično drsko, ali ipak svjesna svoje odgovornosti.

— Motiv? — nastavljala je tvrdoglavo.

— Psihološke je prirode: ako izuzmemo čin ubojstvu kao estetski doživljaj, rijetko će žena ubiti ljubavnika, ako nije sentimentalno vezana za njega.

Čekao je kako će djelovati njegove riječi.

Nathalie Lumeau zadovoljila se time da ga popustljivo promatra.

— Vi me hrabrite, komesaru.

— Znači da između Clermonta i vas nije bilo ljubavi?

— Točno.

— Mali provod?

Njezin ga smijeh zbuni.

— Upravo tako. Može vam se činiti besramnim, ali reći ću vam da ja imam svoga muža... S Axelom je bilo zanimljivo, nesvakidašnje. Želite detalje, komesaru?

Nat ga je čudila, zbunjivala i zanimala istovremeno. Iz nje je zračila neka privlačna moć, splet razuma i senzualnosti, snaga »nekonvencionalne«, i baš stoga, neodoljive inteligencije.

— Nije potrebno. Vjerujem vam na riječ. Martial je to znao?

Ona se uzvrpolji.

— Gle, zovete ga po imenu. Muška solidarnost!

Ovo joj je izmaklo, a on samo što nije potvrdno odgovorio: ne bi bilo daleko od istine. Ne zato što je ovaj bio prevareni muž, već se rado sjećao seljaka iz pokrajine Franc-Contois, koji je sanjao o uspjehu pod blistavim svjetiljkama na Champs -Ely séesu.

— Zašto vas to iznenađuje?

— U mojem bi položaju bilo glupo da se ljutim. Martial, kad vam se već sviđa da ga tako zovete, ne zna za našu vezu. Mogu li ovaj naš razgovor smatrati privatnim, i izraziti želju da ostane među nama? — Bila je ustala i približavala mu se gledajući ga ravno u oči. — Ta čemu da razbijam njegove iluzije, komesaru? U vrijeme kad je zločin počinjen, ja sam bila ovdje, a on na putu. Prema tome, slomiti nešto iz puste želje da se čuje lomljava, ne služi ničemu...

— Odmakne se i doda umilnim glasom. — Vi to, uostalom, znate vrlo dobro, kad ste bili tako obazrivi da me dođete ispitivati o ovom mučnom pitanju, tek pošto ste se uvjerali da će Martial biti odsutan.

— U okvirima mogućeg naš će razgovor ostati tajan...

Nathalijino se lice razvedri, te mu se učini još poželjnijom.

— Uzdram se u vas, gospodine Thiebaut.

13

Vozio je zbunjen, još uvijek pod dojmom Nathalijime nametljive privlačnosti, i glasno govorio dobrim dijelom puta.

U pravcu provincija Pariz promet se odvijao glatko. U suprotnom bio je zakrčen. Jednoga dana će on vjerojatno biti jedini koji ne posjeduje ladanjsku kućicu.

Ulazeći u Pariz, pitao se hoće li skoknuti do svojih ljudi da vidi je li Lambert štogod otkrio, ili će prije telefonirati dežurnom inspektoru.

Odluči se za drugo rješenje: parkira svoj »1501 S« ispred prve telefonske govornice.

Nekoliko minuta poslije, pošto je doznao novosti, ponovno sjedne za volan »simke«.

Pogleda na kazaljke na satu: devetnaest i dvadeset.

Opet se našao u nedoumici: pozvani su na večeru i bridž kod Clairacovih, i dogovoreno je da ga Malté ne čeka. Prije devet i pol neće početi igru.

— Geneviève će me proklinjati ako preskočim njezinu večeru!

On se namršti, uzdahne, upali motor i krene u pravcu Léina stana.

»Ili je kod kuće, ili je nema! Ako je odsutna, tim bolje.«

Prepuštao se slučaju. Bilo je to isto toliko nelogično, kao i ovaj nagon da poslije ljubavnice posjeti i ženu svoje žrtve...

Pazikuća je bila za stolom, kad je on upao u stan. Na cvjetnom stolnjaku govedina na burgundsrki način.

— Oprostite, molim vas, gospođa Clermont je kod kuće? — upita, progutavši slinu.

— Mislim da jest. Vratila se maloprije.

Ovaj put je bila ljubaznija.

— Zahvaljujem i dobar tek.

Opazio je telefon.

— Mogu li telefonirati?

— Samo izvolite.

Thiébaud telefonira Clairacovima; javi se Eric.

— Jérôme ovdje. Slušaj, Véto, uredi kako znaš ali... Ma, da... Uvjeri Geneviève... Otprilike kao da je »ona već navikla«... Dobro, dobro, računam na tebe. Duskora !

Spusti slušalicu, plati razgovor, zahvali se i ode, zirkajući na lonac na stolu.

U hodniku potkrovlja, mali španjolski namještenci dizali su silnu galamu, hodajući od sobe do sobe, diveći se jedni drugima u svečanim subotnjim odijelima, prije no što će se sastati svaki sa svojom draganom.

Komesar je zakucao dva puta, prije no što je začuo šum prstenova po metalnoj karniši, na kojima je visjela draperija. Vrata se otvore.

— Zar vi?

— Ja. Smetam vas?

— Ni najmanje.

Lea je opet bila u crnim hlačama i, ovaj put, u finom, bijelom, svilenkastom džemperu.

Stavila je zasun i ponudila mu da sjedne na divan.

— Još trezvenjak?

— Još!

— Slijedit ću vaš primjer. Kad smo se posljednji put vidjeli bila sam uistinu pretjerala s pićem...

Sjedne u naslonjač njemu nasuprot, iskopča gramofon i jednom kretnjom posloži jastučice, koji su ležali razbacani po podu.

— Vaš posjet je...

Bio bi se zakleo da je htjela reći »prijateljski«.

— ... neslužben, ili mi namjeravate govoriti o Axelu?

— Slušajte, Lea, bit ću iskren: ja klizim po ledu. Mi svi klizimo. Mogu nastaviti sprežati ovaj glagol, jer i vi klizite!

— Ja?

— Da, vi.

Začuđeno ga je gledala.

— Ne razumijem...

— Smirite se, niste jedini! No imam utisak da mi prošli put niste sve ispričali. — Podigavši ruku, prekinuo je njezin protest.

— Dopustite, da dovršim misao, hoćete? Što se tiče vašeg bračnog života, pokazali ste želju da s nama surađujete. Ali, zašto ste zatajili vašu vezu s Chavanneom?... Zato što vam je kradom posuđivao novac? Pa onda, zašto ste mi prešutjeli Lumeauov prijedlog da prihvatite vođenje poslovnice u New Yorku?

Gledala ga je snuždeno, dok je on grickao lulu među zubima.

— Onda, zbog stida?

— I zbog toga.

— A osim toga?

— Ne znam. Ne znam više točno...

— Nije li zato da uklonite sumnju s Jojoa i Martiala?

Spustivši glavu, Lea je blago prelazila rukom po svili, što je pokrivala niski stolić od sanduka za ambalažu.

— I to.

— Čega ste se bojali?

Digla se tako naglo da je zamalo pala.

Pratio ju je pogledom dok je hitala prema baru da si natoči viski.

— Oprostite trenutak! — zbunjeno dobaci.

Koljenom zalupi vratašca noćnog ormarića.

— Ovo vam je potrebno da nam kažete istinu?

— Ponekad pomaže — odgovori stežući čašu u ruci. — Neobičan ste vi inspektor, gospodine Thiebaut. Prvo me pozivate na objed, zatim iznenada banete k meni u neočekivano vrijeme kad bih vas ja mogla i odbiti, no ipak pas puštam unutra. Vaša je metoda, dakle, »ljubavni prepad«, ako mi dopuštate da se ovako izrazim.

Paleći lulu, nije odmah odgovorio, a Lea mu se smješkala, uzimajući natrag svoje šibice.

— Za rođendan ću vam pokloniti dvadeset kutija.

— Unaprijed hvala.

On ispusti mali, plavičast oblak dima, miris lošeg duhana obavije sobu.

— Ne radi se o metodi. Bit će prije da više vjerujem u »prisni kontakt«, u značenje dijaloga nad pisanim tekstom, ili službenim preslušavanjem. Za to imam kancelariju... Jeanne vam može reći da u gotovo svakom slučaju ovako vodim istragu. Kojim od vaših zaštitnika da počnemo? Chavanneom ili Lumeauom?

Lea uzdahne i srkne gutljaj.

— Jojo je dobar čovjek, komesaru. Na prvi pogled se to ne može prosuditi, jer djeluje slabašno u odnosu prema Martialu i Axelu, ali je pun ideja! I kako nema dovoljno snage da se nametne, potkradaju ga.

— Tko, Lumeau?

— Ne. Više je puta povjerio svoje planove Axelu, koji se požurio da ih okrsti glupim. Jojo bi onda obično zašutio. Mjeseci su prolazili, kad jednog lijepog jutra, poziva ga Martial u ured, da izradi »novi plan«

genijalnog Clermonta! Uz sitne preinake, bilo je to ono što je Chavanne svojevremeno bilo predložio!

— Kako je reagirao?

— Šutio je.

— Zbog čega tolika podložnost.?

— Vi ne poznajete Martiala, komesaru. Strahovito je krut! Jednom zauvijek on je Jojoa svrstao u red »administrativaca«, a ne »izumitelja«. Kad je plan prihvaćen, da je Jojo i htio, nikada ne bi uspio dokazati da je on autor... A onda, nije on čovjek koji bi napravio skandale.

— Često vam je pomagao, je li?

— Jest.

— Redovito?

— Htio je to. Međutim, ja nisam pristala.

— Nemir savjesti?

— Ponos.

Thiebaut se obavije oblakom dima kao da je svoje pitanje želio sakriti u tom oblačiću.

— Je li tražio protuuslugu?

— Jojo nikada nije tražio da s njim spavam. Čudite se? Međutim, da to učini sada, vjerojatno bih pristala.

— Iz zahvalnosti?

— Da mu pružim zadovoljstva. Iznenadujem vas?

— Nimalo. Često ste bili zajedno?

— Dva do tri puta na mjesec.

— Dolazio je ovamo?

— Ovisno o vremenu...

On se začudi. Smješkajući se, Léa nastavi:

— Kad bi padala kiša, ili ako je bilo hladno, donosio bi štogod za večeru. Ja bih mu kuhala da ne mora uvijek jesti u restoranu s valjkastim ubrusom na stolu za samce. Za lijepa remena, išli bismo u pivnicu na Montparnasseu, ili u Saint-Germaineu, a poslije šetali. Shvaćate li?...

Osim što je vrlo dobro shvatio, mogao je i zamisliti.

— On je zaljubljen u vas?

Léa se ponovno nasmije.

— Mislim da je to uvijek bio, od onoga dana kada smo se upoznali.

— A vi?

— Drag mi je, komesaru. Draži od brata, kao stari prijatelj, koji vas dođe razonoditi. No, Jojo je slabić i dobričina i bio je vrlo ogorčen zbog Axelova vladanja.

— I njegova odnosa prema vama — navaljivao je Thiebaut, koristeći priliku da počne poglavlje o Nathaliji.

— Ne samo prema meni, nego i prema Martialu. — Ona zatrese glavom. — Nastavljate s prepadima. je li?

— Pristajete, zar ne?

— I sama se pitam zašto! Ukratko, u dvije riječi: Axel se bavio prljavim poslom!

Thiébaud nagne glavu u stranu.

— Želite reći da se u novčanim pitanjima nečasno ponio?

— Upravo to. Jojo je to tek nedavno saznao.

— Je li obavijestio Lumeaua?

— Jest. Vidite, komesaru, zato sam se prošli put skanjivala.

— Postaje mi jasno. Vi se zapravo bojite da ja ne počnem prekapati po podacima, i da mi vaši »štićenici« ne postanu sumnjivi?

— Da. Kad promislim, bilo je to glupo od mene... oprostite.

Thiebaut se digne i počne hodati i dalje razmišljajući. Baci pogled na zid i ustanovi da nema svježih »rupa« između namještaja i gravira.

— Shvaćam da ste krili zbog starog prijatelja Jojoa, ali što ima Lumeau s vama i tom pričom? — upita on, okrenuvši se.

Lea zastane trenutak, a onda shvati da se stigli do točke s koje nema povratka:

— Upravo me on nagovarao da ne pristanem na rastavu ni po koju cijenu... — potmulo reče.

Slaba partija bridža i radna nedjelja.

U subotu uvečer kod Clairacovih propustio je nekoliko dobrih prilika. Kako je bio loše raspoložen, krivio je Malte, budući da su igrali zajedno.

Je li on kriv što ga Lea opsjeda?... Lea sa svojom iskrenošću i svojim »štićenicima«.

Kad su u nedjelju žena i kćerka zaželjele da zajedno pođu negdje na objed, odbio je da ih prati. Da su te dame još došle na ideju da idu u Orne, pokraj La Chesnaie, možda bi bio i prihvatio.

One su otišle oko deset sati, vodeći sa sobom u »simki« Hercula, on je telefonirao u komesarijat da dođu kolima po njega.

Tamo je u svojoj i Jeanninoj kancelariji pokupio sav dosje Clermont, vratio se kući zatvorio u svoju radnu sobu. Svježe se prosinačko sunce poigravalo na staklima, a ladanjski ugođaj stvarao mu je zeleni žbun u parku Ventimille.

U jedanaest sati otišao je na ručak u obližnji restorančić u Ulici Blanche, a zatim se polako, uživajući u svojoj samoći, vratio kući, navukao stari džemper i hlače od rebrastog samta, koje je Malte već htjela baciti u smeće, a koje je ipak uspio spasiti prilikom velikog spremanja. Zatim je skuhaio kavu i ponovo počeo studirati svoj predmet.

Kad su se oko dvadeset sati »njegove žene« vratile, još uvijek je sjedio udubljen u posao. Pristao je da se otvore prozori i soba prozrači, onda je zatražio sendviče i nastavio graditi pretpostavke, praviti bilješke uz rub stranice, dok su žena i kćerka gledale film na televiziji.

U ponoć je otišao u šetnju s Herculom, da protegne noge i popuši lulu na zraku.

Kad je napokon odlučio da legne, Malte je već spavala kao top zapremivši oveći dio bračnog kreveta.

Ponedjeljak ujutro. Lambertovo lice je smežurano kao koža slona. Balafré blaženo pilji pred sebe, a Jeanine blista od radoznalosti, jer je opazila da nema dosjea.

— Brišemo sve i počinjemo iz početka! — poviče Thiébaud.

Lambert poskoči:

— Zar ono što smo učinili ne vrijedi?

— To nisam rekao; samo, u tri dana, situacija se bitno izmijenila. Prije smo imali svjedoke, ako tako mogu reći, a nikakvih dokaza. Sada imamo dokaze, ali naše ptičice imaju betonski alibi!

— Što se dokaza tiče, šefe, doznao sam da se Lijepi Axel upravo spremao na veliki zahvat... — Lambert zastane da vidi učinak svojih riječi. — Namjeravao je Lumeaua ostaviti na cjedilu i prijeći konkurentskoj internacionalnoj grupi. To je trebalo izvesti u dva puta: prvo bi Clermont bio prodao svoje dionice dvjema kompanijama iz te grupe, a drugi bi udarac zadao ne obnovivši ugovor za sedamdeset i petu u korist »Public flasha«.

Komesar zadivljeno zazviždi.

— Odakle vam taj podatak?

Lambert se važno isprsi.

— Sprijateljio sam se s Berthom, tajnicom režije i desnom rukom Maximea Vinsona. U subotu zajedno smo večerali, jučer smo se ponovno vidjeli...

— Na vašem bih se mjestu pripazio, šefe; cura koja može Lamberta podnositi dva dana uzastopno vjerojatno nije normalna.

Jeanne je prigušila želju da se nasmije, a Lambert se uzvrpoljio.

— Berthe je inteligentna djevojka, šefe, makar pristaje da izlazi sa mnom.

— To nije nespojivo. Odakle joj informacija?

— Zatekla je Clermonta u razgovoru s nekim neznancem. Stajali su na podiju. Clermont je mislio da je sam s tipom, jer je Berthe bila iza kulisa. Nije se usudila izići iz svog skrovišta, a i razgovor ju je zanimao, pa je slušala do kraja.

— Shvaćam.

Kako je poznavao mjesto, bi mu jasno da je to moguće. Nije li i on neprimijećen prisustvovao snimanju?

— Jeanne, je li Dauvergne otišao po Julienne?

— Jest, šefe. Više ne bi smio kasniti.

— Julienne, kućnu pomoćnicu? — začudi se Lambert.

— Točno; rekao sam vam, brišemo i idemo iz početka !

Budući da je ona našla mrtvo tijelo, od nje ćemo i početi. Je li Berthe to već nekome ispripravila?

— Pitao sam je. Tvrdi da je sve tajila, jer nije htjela izazvati skandal, u kojem bi ona bila glavna žrtva. Osim toga, objasnila mi je

da nema nikakvih drugih dokaza i da bi Axel sve poricao, a između njezine i Clermontove tvrdnje ne bi se dvoumili! U svemu, Berthe ima dobar posao i malu slabost da joj je stalo do njega.

Netko zakuca na vrata.

— Da.

Veliki Dauvergnov lik zapremi prostor između dovratnika.

— Stigla je, šefe.

— Uvedite je. Vi Jeanne ostanite, a ostali neka se povuku u susjednu sobu i ostave vrata odškrinuta, da mogu čuti razgovor.

Tri inspektora prijeđoše u Jeanninu kancelariju, a ona se digne da dočeka Julienne Chanteur.

Ova uđe vedra lica, rumenih obraza i nalik na babušku više nego ikada.

— Hvala što ste tako brzo došli.

— Da se nije štogod dogodilo, gospodine komesaru?

— Nije, nije. Sjednite samo... Želio bih još nešto čuli od vas.

Jeanne je sjela podalje s notesom na koljenima. Komesar otvori dosje i izvadi izjavu kućne pomoćnice.

— Kad sam vas ja pitao: »Kako vam je bilo kad ste ugledali Clermontov leš?«, vi ste mi odgovorili: »Pa bogami, gadno, kad sam ga vidjela onakva... A da vam ne pričam koliko je krvi bilo po pisaćem stolu. Gušila sam se... Bilo mi je vruće... Samo što se nisam onesvijestila!« je li tako?

— Jest, gospodine komesaru.

Prestrašeno je slušala Thiebauta kako ponavlja njezine vlastite riječi.

— U redu. Poslije smo nas dvoje još pričali i vi ste mi priznali da ste se bojali, sjećate se?

— Istina je, i ne znam zašto bih danas govorila drugačije. Ne stidim se ja.

— To je sasvim prirodno. A mene zanima zašto ste vi i po drugi puta upotrijebili iste riječi kao: »gušila sam se, bilo mi je vruće«.

— Pa ne znam.

Gledala ga je zgranuto. Iznenađena važnošću koju je on davao njezinim riječima.

— Gospođo Chantour, razmislite prije nego što ćete mi odgovorit«. Moje pitanje glasi: vama je vruće i gušili ste se zato što vas je bilo

strah, i što vas je zaprepastilo mrtvo tijelo, ili je u stanu bilo zaista izuzetno toplo?

Julienne se, osjećao je to, povukla malo unatrag, nastojeći »prokljuviti stvar«.

Bio joj je zahvalan što se trudila da razmisli, jer je i suviše dobro znao, kako je mnogo svjedočenja neosnovano, zato što svjedoci, u želji da se svide, prešućuju mnogo pravih činjenica.

— Kad dobro promislim, bilo mi je vruće i prije nego što sam ugledala gospodina Axela mrtvog.

— Do te mjere da ste se gušili?

— Da, tako da sam širom otvorila vrata ulazeći u sobu.

— Vrata sobe su bila zatvorena?

— Bila su.

— A prozori?

— I oni. Sjećam se sad; kad je stigla policija i hitna pomoć, ja sam ugasila grijanje.

— Grijanje se može regulirati?

— Da, u kući je gradski plin.

— Jeste li opazili u kojem je položaju bilo puce na termostatu?

— Nisam. — To joj je očito bilo vrlo žao. — Znae, u tom trenutku čovjek ne misli što bi sve morao pogledati. Je li tako?

— Slažem se.

Julienne se osmjehne i žustro nastavi.

— Pazite, mora da je bilo do kraja otvoreno. Rekla sam vam da sam se gušila, a svako vam može potvrditi da sam inače jako smržljiva.

— Još samo jedno pitanje: brzojavi se ostavljaju kod pazikuće, ili ih raznose po stanovima?

— Poštar ih raznosi kad mu odgovore na parlafon. Nije ni lud, daju mu napojnice!

— U pravu ste. Zahvaljujem vam, gospođo Chantour, odvest ćemo vas kući. Dauvergne, zamoli Julesa, da odveze gospođu!

— I sigurni ste da me više nećete trebati, gospodine komesaru?

— Uvjeren sam u to, Julienne — odvrati on, stežući joj ruku.

Dauvergne zatvori za njom vrata.

— Možete se vratiti! — pozva Thiébaud svoje suradnike. Ekpa se ponovno nađe na okupu u radnoj sobi.

Lambert je nestrpljivo cupkao, dok je Balafre zamišljeno gledao pred sebe. Jeannine su oči sjale »kao uvijek kad se nešto presudno događa«, mislio je Thiébaud.

— Onda djeco, što mislite o priči gospe Julienne?

Jeanne prestane grickati vrh olovke.

— Slušamo vas, ljepotice.

— Je li radijator blizu pisaćeg stola, šefe?

— Pogledajte sami — odgovori Thiébaud, vadeći sliku Clermontove radne sobe. — Kako vidite, radijator je najviše trideset i pet centimetara od pisaćeg stola... prema tome... od leša.

— Čini vam se preblizu, šefe? — upita Balafre.

— Ne čini. Znamo da je Clermont tu često radio noću i rano ujutro. Zato je i prirodno da je radijator blizu radnog stola.

— Neobjašnjiva je ta strašna vrućina — promrmlja Lambert.

— Upravo to!

Balafre prođe rukom kroz kosu i duboko uzdahne.

— Pa ni to nas ne vodi bogzna kamo, šefe, jer htjeli mi ili ne htjeli, svi naši sumnjivci imaju alibi za subotu ujutro! Tako da nam tu radijator neće mnogo pomoći!

U međuvremenu vratio se i Dauvergne i smjestio na stolicu iza Lamberta.

Komesar sretne ozareni Jeannin pogled. Predosjećala je da će se sada dogoditi nešto presudno.

— A ako Lijepi Axel nije umoren u subotu ujutro?

Kao da je prasnula bomba, nastala opće komešanje, jedino se Jeanne mirno smješkala.

Prigovori poletješe sa svih strana, kao prašina nakon eksplozije.

— A pismo?

— A izvještaj sudskog liječnika?

Dauvergne je bio u ekipi najmlađi, pa je radije šutio. Thiébaud pripali lulu, povuče nekoliko kratkih dimova, te reče, obrativši se Lambertu.

— Ajde da počnemo s tim famoznim pismom! Ja sam ga čitao i prečitavao barem dvadeset puta u toku jučerašnjeg poslijepodneva! Što u njem stoji?

— Kratak pregled vijesti u deset sati u subotu ujutro.

— Točno. Da ponovimo: znamo da je subota i da je deset sati prema onome što je napisano i ništa više od toga. Pogledajmo još

jednom sam tekst.

Pretraživši dosje, nađe fotokopiju.

— Početak ćemo izostaviti i zadržati se na najhitnijem... »Vijesti u deset sati samo su potvrdile moje mišljenje; porast cijena nafti nepovoljno će se odraziti i u svijetu reklame. Mislim da će velika poduzeća morati smanjiti budžet itd.« Ono dalje je nevažno. Među nama, stari moj, već nam tjednima govore o naftnoj krizi i njezinim mogućim posljedicama i to se nastavlja svaki dan... Dakle, da sam ja ovaj izvještaj napisao, na primjer, u petak, nisam li mogao biti potpuno siguran da će dežurni izvjestilac sutradan objaviti među inima i ovu vijest?

— Možda ste u pravu — prizna Lambert utučeno.

Nagnuvši se prema naprijed, Thiebaut se okrene Balafreu.

— Ako nema boljih dokaza, vrijeme umorstva, koje je uvijek približno, što često zaboravljamo, određuje se prema različitim kriterijima, među kojima je i ispitivanje pojedene hrane i ukrućenost leša. Moram li objašnjavati da se taj proces ne odvija jednako, ako je leš u sauni, ili ako je u hladnjači?

Udobnije se namjesti u naslonjaču.

— Možda nije bio kao sauna, ali je stan Lijepog Axela podsjećao u najmanju ruku na sušionicu! Osim toga, liječnik koji je obavio autopsiju, nije pravi sudski liječnik, već neki privremeni zamjenik! Dugo sam s njim razgovarao telefonom jučer poslije podne.

Thiebaut trenutak zastane da pripali svoju baklju.

— Zapravo — nastavi on — to nije baš bilo lako. On je Clermonta dobio tek poslije podne... A posrijedi je bio i jedan psihološki momenat: priznao je da je doznao za pismo sa subotnjim datumom prije nego što je počeo obdukciju.

Balafre ponikne glavom i upre pogled u vrh svojih cipela.

— O tome smo upravo i razgovarali prije pet minuta, šefe. Izmaklo mi je, a mogao sam predvidjeti...

— Laboratorijska analiza hrane u tijelu pokazala je da je Clermont samo popio kavu, i ako uzmemo u obzir pismo, za liječnika je to bio jutarnji doručak! Kako je u stanu bilo jako vruće, priznao je da postoji mogućnost, da je ubijen u petak uvečer.

Zavlada muk. Dauvergne ga prekine tek za nekoliko minuta.

— Prema toj pretpostavci, kad je onda ubijen Clermont, šefe?

— Otprilike u dvadeset i dva sata.

— Zašto?

— Zato što Lijepi Axel nije večerao. Bio je u kućnom ogrtaču jer se vjerojatno namjeravao presvući prije izlaska, a prije toga morao je još hitno napisati pismo. To pismo mi nismo našli, a njega je, barem ja tako mislim, ubojica ukrao, i podmetnuo nam ovaj mamac. Ponavljam da se radi o čistoj pretpostavci od koje ćete vi polaziti u daljem radu. Jesmo li se razumjeli?

Svi jednodušno klimnuše glavom u znak odobravanja, kao dobro uvježbani baletni zbor.

— Lambert, vi ćete mi reći što je radila Léa u petak uvečer.

Zazvoni telefon i komesar digne slušalicu.

Thiébaut ovdje... Moje poštovanje suče... Uvijek jednako... Ne, baš ništa naročito.. Da... Obavještavat ćemo vas...

Uzdahnuvši, spusti slušalicu i nastavi izdavati zapovijedi.

— Balafre. vi preuzimate Orne. Pitajte tamošnje policajce, razgovarajte s poslugom u La Chesnaie. Želim znati kad je u petak uvečer Nathalie Lumeau stigla u ljetnikovac.

— Razumijem.

— Dauvergne, kretanje Marti ala Lumeaua u petak poslije dvadeset sati...

Prekinuo se razmišljajući nije li koga izostavio.

— A Jojo? — sjeti se Jeanne.

— On je bio u Bruxellesu...

— Mogao je unajmiti kola i s novim auto-putom to mu nije velik posao.

— Točno. Raspitat ćemo se kod Belgijanaca. Ah! Volio bih također, gospodine Lambert, da i dalje prijateljujete s Berthom... Produbite malo tu stvar s konkurentskom firmom, jer ako je Martial Lumeau zaista doznao za prevrat koji mu se pripremao postaje naš glavni osumnjičeni. Prevaren muž i, premda ne na rubu financijskog sloma, ipak silno oštećen, mogao bi potražiti rješenje u umorstvu. Istovremeno, pogledajte što je te večeri radio Maxime Vinson.

Nikakvih pitanja?... Odlično! Moja gospodo, onda svaki na svoj posao!

Jeanne je gledala za njima dok su izlazili.

— Čemu se smijete?

— Mislim da nedjeljom vrlo uspješno radite, šefe...

15

— Naravno, čekam vas, dragi moj komesaru! Jeste li večerali?

— Nije važno, gospodine suče...

Nije bio ni gladan ni žedan:

Clermontovim se umorstvom hranio i napijao.

— Stat ću malo podalje, šefe.

— Nije potrebno, uzet ću taksu. Laku noć, Jules, sutra se vidimo.

Thiebaut ostane nekoliko minuta nepomičan na pločniku, nasuprot vratima zgrade u kojoj je stanovao Delorme, prije no što se odlučio da uđe.

Dizalo stane na odmorištu četvrtog kata. Sudac je stanovao u stanu na lijevo. Na vratima je bila gravirana pločica, a i na malom ćilimu za noge bili su ispisani inicijali. Na njegovu se zvonjavu vrata odmah otvoriše.

— Uđite, stari moj.

Delorme je imao na sebi dolčevitku zagasitocrvene boje i birani pojas. Komesar opazi da njegov domaćin voli nositi samtaste hlače.

— Dođite ovamo, neće nas nitko smetati — doda on, vodeći ga prema svojoj radnoj sobi.

— Zahvaljujem što ste me primili iako je devet davno prošlo.

— Nema problema. Dajte mi vaš kaput. Sjednite i raskomotite se. Želite aperitiv ili nešto gorke?

— Ne bih ništa, gospodine suče, zadovoljit ću se svojom lulom.

— U tom ćete slučaju morati iskušati moj mješanac — povika Delorme, pružajući mu staklenu posudu s duhanom.

On sjedne za pisaći stol, dohvati lulu sa stalka i nakon što je Thiebaut napunio svoju, Delorme se usrdno lati istoga posla.

Promatrali su se u tišini, uz nečujan šum pucketanja usana po dršci lule.

— I kako stoji stvar?

Je li namjerno postavio isto pitanje kao i prošlog petka u kancelariji, hoteći komesaru dati na znanje, kako i on namjerava početi iz početka?

— Kad smo se posljednji put vidjeli, gospodine suče, sjećate se, imao sam samo jednog mrtvaca i ništa više! Ama baš ništa!

— A što imate večeras?

Thiebaut zavrti glavom i sa smiješkom doda:

— Radije me pitajte što nemam!

Digne se i bez ustručavanja počne hodati gore-dolje po sobi, pred sučevim znatiželjnim pogledom.

— Ja sam vam trećerazredan pajkan, gospodine suče! Zamislite samo... Pokojni Clermont kojeg su ubili jednog subotnjeg jutra, predstavljao je za mene problem!...

On stane i doda, mašući rukama.

— ... Fuj! Ucmekan je u petak!

Delorme poskoči. Odjednom vrlo rječit, Thiebaut mu opiše vrijeme i uvjete pod kojima je nastupila smrt, te svoje zaključke koje je potkrepljivao činjenicama.

—... I ako to sve nije dovoljno, imamo još mladog telegrafista koji je kod Clermonta bio u subotu. Oko deset i trideset ujutro. Stigao je pred zgradu upravo u trenutku kad je iz nje izlazio jedan namještenik, tako da se nije morao poslužiti parlafonom. Popeo se do Clermontova stana i, budući da na zvono nitko nije odgovorio, gurnuo je brzojav pod vrata. Ako sve ovo dodate onom ostalom, morat ćete se složiti sa mnom. da je Lijepi Axel već bio otišao na drugi svijet u kojem nema nafte, i da nas je njegovo brižno datirano pismo, na kojem je upisano i točno vrijeme, trebalo uvjeriti u suprotno, što je konačno i uspjelo!

Usmjerivši lulu u pravcu Delormea ironično nastavi :

— Eto, do jučer nisam imao nikakvih dokaza, pa sam čak pomišljao na savršeni zločin, a sad se odjednom našoh u neprilici pred tolikim izborom!

Sudski činovnik ga je promatrao nekoliko sekundi malo uznemireno.

— Ne bojte se, pri zdravoj sam pameti, gospodine suče! Ljubomora, osveta, interes, strast, to su moji pokusni uzorci!

Zavrta se na jednoj nozi.

— Svega imam na lageru: prevarenog muža, izigranog ljubavnika, ismijanog moćnog šefa, prevrtljivu jahačicu, ženu koja mrzi, ženu koja pati, a nad svim lebdi mrtvac koji se bavio prljavim poslovima i spremao prijeći konkurenciji!

Delorme se pričinjao flegmatičan, ali nije uspio prikriti znatiželju.

Komesar je naslućivao njegovu radoznalost, želju da što više dozna, da produbi stvar i izjede kost do kraja.

— Nemojte se uzbuđivati, gospodine suče. Kolo još nismo zaigrali iz jednostavnog razloga što su svi negdje bili taj petak!

— Dakle, svi imaju alibi! — povika Delorme potmulim glasom.

— Ali svi imaju i šupljina! Nitko nije čist osim Maximea Vinsona koji je izvan spora: u petak poslije devetnaest sati, s cijelom svojom ekipom snimao je vanjske kadrove u versajskim vrtovima. Snimanje je završeno oko dvadeset i trideset, kada je cijela banda išla nešto pojesti u Trianon. U ponoć su još pili i opijali se.

— Vjerojatno se pitate zbog čega sam vam sve ovo došao ispričati još noćas, kad sam isto tako mogao svratiti k vama u ured sutra ujutro...

— Pa, obećali ste mi, da ćete me redovito izvještavati...

— Zahvaljujem, gospodine suče.

Na ozarenom licu titrao je podrugljiv smiješak.

— Htio sam vam najaviti da sutra ujutro u osam sati počinjemo veliku igru! Pozivam sve svoje ptičice u isto vrijeme, zatvaram svakoga u svoju sobu i naprijed u borbu za osvajanje prvog mjesta!

— Imate li dokaze?

— Ni jednoga!

— Svjedoke?

— Ni to.

— Pa što onda imate? — usplahireno povika Delorme. Thiebaut zakorači prema izlazu.

— ... svega u vrh glave, gospodine suče. Laku noć vam želim!

16

— Naš dragi Delorme, još nije telefonirao? — bilo je prvo što je upitao Thiebaut prekoračivši prag svog ureda.

— Nije, šefe. Zna li on?

Thiebaut potvrdi. Jeanne ga ispitivački pogleda.

— Priznajem da sam zdimio prije no što mi je uspio postaviti potpitanja.

Ukratko joj ispriča svoj posjet, a onda je upita za novosti.

— Štampa?

— Nemaju nikoga u vidu, ali to neće trajati. Naša bačena mreža neće ostati nezamjećena.

— A naše »ribice«?

— Praćaka se svaka u svojoj staklenki pod nadzorom jednog planktona.

— Reakcije? Ponašanje?

— Kako tko. Jojo se čudi i ne razumije. Nat se ne čudi i ne nastoji razumjeti. Lea bi htjela razumjeti, a ne može, dok Martial prijete da će se obratiti ministru Unutrašnjih poslova i zahtijeva da na sastanku bude i istražni sudac.

Opet je imao priliku diviti se Jeanmnu smislu za uočavanje pojedinosti. Sve je bilo rečeno sažeto, u nekoliko rečenica, lica su fizički i moralno bila smještene u prostoru.

— Što je s ekipom?

— Vlada dobro raspoloženje. A kako ste vi, šefe?

Pitanje je došlo kao grom iz vedra neba. Zatekao je samoga sebe, da ne može odgovoriti ni »dobro« ni »loše«.

Zbunjeno pogleda Jeanne, koja se, sudeći po iznenadnom rumenilu lica, pokajala zbog svog pitanja.

— Nemojte tako crvenjeti, lijepa moja, ako uđe koji plankton mislit će, da sam vam štogod neprilično predlagao! Što se mog raspoloženja tiče, kad bih rekao da je na visini, bila bi to prokleta laž. No, dobro, negdje na pola stijega! Imam utisak da će iz jedne staklenke izaći istina, da se poslužim vašom slikom. Iz koje?... To još ne znam! Znam jedino to, da našim ribicama ne smijem ostaviti vremena da se snađu jednom kad bacim udicu, inače propadasm!

Nasmiješi se protegne ruke na kojima se zabijeliše manžete.

— Nemam ničeg u ruci, ničeg u džepu, o svemu tome ne znam ništa više nego vi! Ne krijem kartu u rukavu, a golubica neće izletjeti iz šešira! Ona je u staklenci.

Uzme svoju duhunkesu, turne tri lule u džep i ustane.

— Počet ću s Jojoom.

***

Sat poslije, još su bili na mrtvoj točki.

Nisu se ni pomakli.

Ribica nikako da zagriže.

Chavanne je nalikovao na tužnog klauna. Neobrijano, lice mu je bilo koščatije. Imao je žarki pogled ljudi uznemirenih ili u vrućici, a na sva je pitanja odgovarao mehanički.

— Ponovit ću još jednom: od petka sam bio u Bruxellesu. Možete provjeriti, gospodine komesaru. Ručao sam s Hersantam, zatim sam se sastao sa šefom reklame kuće »Wertz«, s kojim sam uglavio plan, što ga je Lumeau išao potpisati u subotu. I što tu nije u redu?

— Sve je to u redu — umiješa se Lambert dobroćudno. — samo, to je malo dotjerana priča, jer ste vi iz »Wertea« otišli u sedamnaest sati. To su nam maloprije javili telefonski, i vi ste to morali čuti. Što ste radili poslije sedamnaest sati?

— Išao sam u kino.

— No, dobro, mora se čovjek malo i razonoditi, mišiću moj — javi se Belafre.

Umiješa se Thiebaut.

— Danji recepcionar u vašem hotelu izjavljuje, da vas više nije vidio. Onaj noćni je, međutim, vrlo jasan: došli ste po ključ u jedan sat ujutro. A vi kažete da ste bili u kinu! Pa to je vraški dugo trajalo!

— Nakon kina išao sam na večeru.

— Kamo?

— U neki manji restoran.

— Koji?

Jojo slegne ramenima.

— Pa, ne sjećam se više. Lutao sam ulicama i tamo slučajno svratio. Zar se vama nikada ne događa da lutate bez cilja, i da odjednom zastanete pred osvjetljenim jelovnikom?

— Naravno.

— Pa vidite!

- Kako ste platili večeru? Čekom? Gotovim novcem...?
- Novcem.
- Imate li račun?
- Nemam.
- Vi ne čuvate račune hotela i restorana, Jojo? Zar ste vi izuzetak? Na temelju čega vam vraćaju novac? Kako opravdavate vaše poslovne troškove?
- Događa mi se da neke i izgubim.
- I tako, pukim slučajem, i ovoga! Kladim se da ima hotelski račun, šefe!
- Odgovorite, Chavanne.
- Ovaj uputi komesaru uznemiren pogled.
- Ja... Ja vjerujem, da... Zapravo, nisam sasvim siguran...
- Proguta slinu, očekujući od Thiebauta podršku.
- Konačno, kako sam mogao ubiti Axela, ako sam bio u Bruxellesu?
- Glas mu je pri kraju rečenice već sigurnije zvučao.
- Ovo je samo pitanje vremenskog redoslijeda, gospodine Chavanne, a vi ste vrlo pedantni: savjestan, pravi organizatorski duh. Evo, ukrcavate se na Orlyju, silazite, posvršavate poslove i, po vašem sudu, stvorili ste sebi odličan alibi. Zatim, u sedamnaest sati jurite prema Parizu u unajmljenim kolima. Najkasnije u dvadeset i jedan sati stižete na auto-put St. Cloud. Znae da je Clermont kod kuće. Ovaj otvara. Zbog čega bi se vas bojao? Vi isto tako znate da su u petak uvečer susjedi vaše žrtve na vikendu. Ubijate Clermonta i lijepo, navrat-nanos, natrag u Bruxelles!
- Loše smišljeno! To su naklapanja!
- Poskočio je sa stolice kao vrag na opruzi.
- To vi kažete! Dodao bih, da vaše zvanje zahtijeva od vas da se brinete i o najsitnijim pojedinostima, pa vi podmećete pismo kao zamku, u koju mi upadamo, i od sobe pravite sušionicu. Uvjereni ste da na vas sumnja ne može pasti, što bi i bila istina, da je Axel umro u subotu poslije deset.
- Ma kakva sušionica? Ta napokon, zašto bih ja njega ubio?
- Thiébaud se trgne i izvadi lulu iz usta.
- Moram li vas suočiti s Léom? Hoćete li i pred njom tvrditi da je nikada niste voljeli, Jojo?

Nepomičan, blijed i zaplašen, doimao se kao rasklimani pajac.

— Usuđujete se ustvrditi da Clermont nije bio zapreka između nje i vas? Da vam nije kvario račune? Da nije namjeravao prijeći konkurenciji, uništiti Martiala Lumeaua?

Zavlada grobna tišina. Svatko je zadržavao dah.

— Svoj ste nadimak odista zaslužili — blago nastavi Thiebaut.

Primaknuo se Chavanneu i položio mu ruku na rame,

— Četrdeset i dvije su vam godine, Jojo, je li?

— Točno.

— I neženja ste. U biti, u vašem su životu samo dva bića nešto za vas značila, osim roditelja, naravno. Nije li tako?

— Jest.

— Lea i Martial.

— Točno.

Bio je ponovno sjeo i digao glavu, hrabro podnoseći komesarov pogled.

— Mjesecima ste pratili Leino propadanje u igračnici, alkoholu... a sudjelovali ste i čak pridonosili usponu Lijepog Axela, zar ne?

— Jesam.

— Pa onda Lumeau, vaš Martial, kaji vam je pomogao i ukazao vam povjerenje kad niste imali ni diplome ni preporuke.

Chavanne zamišljeno kimne glavom u znak potvrde.

— Voljeli ste svojega šefa; odjednom saznajete da je u opasnosti. Tko mu prijeti? Nezasitni Clermont. Lijepom Axelu nije bilo dosta što je uništio vašu Leu, nego se pripremao da uništi i vašeg Martiala.

Mokar u licu, Chavanne prijeđe jezikom preko suhih usana.

— Istina ili laž? — upita Thiebaut.

— Istina...

Thiebaut se namršti.

— Kod koga ste unajmili kola, Jojo?

—...Jasno, gospodine suče,,. Moje mišljenje?

Thiebaut podigne oči prema nebu, dok je Delorme navaljivao s druge strane žice.

— Shvatite, dragi komesaru, da me zanima što smo doznali vašim jutrošnjim ispitivanjem.

Rekao je »smo«, želeći istaći svoju odgovornost, premda ga je komesar uvijek stavljao pred gotove činjenice.

— Stvar je prilično složena, gospodine suče. Čuo sam Chavannea, Martiala, Leu... Spremam se saslušati Nathalie; zasad mogu reći samo to da se moje ribice još praćakaju u svojim staklenkama. Eto, to bi bilo sve.

— Izlazi li kakav vonj iz vaših posuda?

— I to će doći kad bude za to vrijeme, gospodine suče. Zasad ispušta samo zrak.

Znači ništa. Delorme je morao razmisliti. Thiebaut je naslućivao koliko je zabrinut. Podigavši oči, sretne Jeannin pogled. I ona se vjerojatno pitala nije li neprimjerno postupio.

— Bit ću u uredu cijelo poslijepodne, pa ako me ustrebate...

Thiebautu nije promakao uzdah.

— ... i naravno, kod kuće poslije dvadeset sati.

Kvrc. Spustio je slušalicu, što učini i Thiebaut također uzdahnuvši.

— Dovedite mi Nathalie.

Kad je Jeanne izišla, nastojao je prikupiti bitne činjenice koje je jutros doznao. Zaista su se samo koprcali: Lambert je držao Martiala, Balafre Jojoa, a Dauvergne Léu.

Nathalijin dolazak prene ga iz razmišljanja.

— Izvolite sjesti.

Ona sjedne nasuprot njemu, a Jeanne se povuče u svoju radnu sobu.

— Smijem li zapaliti, komesaru?

— Samo izvolite.

Promatrao ju je dok je prekapala po torbici i vadila tabakeru. Na sebi je imala kostim brončanozelene boje, crne čizme i dolčevitku iste boje. Bila je umjerenije našminkana nego prilikom njihovih prijašnjih susreta, ali još uvijek vrlo lijepo. Njezine pepeljastoplave kose, uokvirujući lice, ublažavale su mu izraz.

Miris finog duhana izmiješao se uskoro s neugodnim mirisom Thiébaudove lule. Nathalie Lumeau ga je drsko promatrala, onim istim ledenim pogledom s kojim se suočio za njihova razgovora u La Chesnaie.

— Jeste li objedovali?

— Jesam. Vaša mi je tajnica donijela poslužavnik s pivom i sendvičima, i čak sam imala pravo na šalicu kave. Moram li vam zahvaliti na ljubaznosti?

— Nipošto. I drugi su bili jednako posluženi.

Od odrješite kretnje zazveckali su zlatnici koji su ukrašavali debelu narukvicu.

— Mogu li nešto primijetiti?

Thiébaud razabra u njezinu glasu mrvicu popustljivosti, tračak ironije i prezira.

— Možete.

— Gubite vrijeme, komesaru. Barem s troje od nas. Martial je u vrijeme zločin a bio na putu, ja u La Chesnaie, a Jojo u Bruxellesu, što se Lée tiče, ne znam što je radila. Dakle, čemu ova hajka u rano jutro?

— Da doznam gdje je svaki od vas bio u petak uvečer poslije dvadeset sati.

Ona poskoči.

— Ali, Axel je...

— Nije! Clermont je ubijen u noći između petka i subote. Vi ste, na primjer, stigli u La Chesnaie tek oko ponoći. Što vam — teoretski — omogućava da ubijete svog ljubavnika.

Iznenadi ga bljesak u njezinim očima dok je hladno odgovarala :

— Koliko smiješna, toliko i neosnovana pretpostavka.

— I to je moguće. Preostaje nam da to dokažemo.

Izazovno se pogledaše, dok je između njih lebdio oblak gustog dima.

— Gdje ste bili u petak uvečer poslije dvadeset sati?

— Kod kuće. Spremala sam stvari koje sam namjeravala ponijeti sa sobom.

— Kada ste izišli iz kuće?

Ona odvratila s ironičnim smiješkom.

— Ne živim po kronometru, komesaru. Izišla sam, kad sam se spremila.

— Vjerojatno će nam to moći potvrditi vaša kućna pomoćnica ili šofer?

— Nemate sreće: krajem tjedna dajem ženi slobodan dan. I šofer moga muža je bio odsutan. O tome vam Martial može nešto više reći.

— Vozili ste prema La Chesnaie bez zaustavljanja?

— Naravno.

— Niste li se zaustavili da napunite rezervoar ili večerate?

— Nisam.

— Prema tome, nitko vas nije vidio te večeri između dvadeset sati i ponoći?

— Žao mi je. Naravno, da sam ovo mogla predvidjeti bila bih s nekim igrala Crnog Palčića!

Nathalie Lumeau povuče dva dima.

— Znači li ovo da sumnjate na mene u vezi sa zločinom koji je počinjen nad mojim ljubavnikom ?

Bilo je izrečeno jasno, ne bi se moglo izravnije: upravo bezobraznom hladnokrvnošću.

— Sumnjam.

Odgovor je zbuni za dvije-tri sekunde. Opazio je trzaj vjeđa i bljesak u očima.

— Uživam li povlašten postupak, komesaru?

— Ne. I s drugima se isto ovako postupa.

— Čak i s Leom?

— I s njom.

Ona se na trenutak zamisli, pa zatim zbunjeno nastavi.

— U mom je slučaju ovo čista pretpostavka, zar ne komesaru?

— Tako je.

Ponovno se pojavi smiješak na njezinim ustima.

— Pa, pretpostavimo, dakle, tu mogućnost...

Lagano mahne rukom.

— ... da se lakše sporazumijemo. Zašto bih ja ubila Axela?

— Ubojstvo u afektu!

Zazvoni njezin isprekidani smijeh.

— Budimo ozbiljni, hoćete, komesaru?

— Ja i jesam ozbiljan.

— Onda je ovo teška optužba. Razmislite... Već ste mi jednom postavili isto pitanje. Rekla sam vam da ne volim Axela, a koji bi mi drugi razlog mogao dati povoda da ga ubijem?

— Ostaje nam još ponos, a onda ako ga i niste voljeli, mogli ste biti fizički vrlo vezani za njega. Osim toga, mogao vas je ucjenjivati da će prekinuti... Ukratko postoji bezbroj razloga!

— Sve su to puste pretpostavke u nedostatku dokaza!

Thiébaut kimne glavom i veselo odgovori.

— Slažem se s vama. Ali ja računam na vašu pomoć u otkrivanju uzroka zbog kojeg je Axel bio ubijen.

Ona se namršti, očito u neprilici.

— Vi znači, više ne optužujete mene za ovaj zločin?

— Jesam li to uopće činio?

— Maloprije ste mi...

— Ja sam samo odgovorio na vaše pitanje: »Sumnjate na mene?«. Odgovor je bio potvrđan. A vi ste na to vrlo dobro primijetili, da su za optužbu potrebni dokazi...

On joj se unese u lice i oči im se sretnu.

— Mislite li da bi Jojo Chavanne mogao nekoga hladnokrvno ubiti?

— Lovite u mutnom, komesaru.

On se namršti.

— Mislim da vas nisam dobro razumio.

— Objasnit ću vam! Bacate šljunak u vodu i promatrate krugove na površini: željeli biste da se što više suzuju kao oni na meti ili optičkoj cijevi, je li?

— Slika je dosta vjerna. Što se optičke cijevi tiče, više ne bih mogao tajiti pred vašim suprugom vašu vezu s Axelom Clermontom...

Ona se uspravi, upilji u njega svoj ledeni pogled, te reče prigušenim glasom:

— U određenom trenutku čovjek mora preuzeti odgovornost za svoje postupke. Zahvaljujem vam što ste ga do danas poštedjeli.

— Dao sam vam riječ. Još jednom vas pitam: Jojo, da ili ne?

— Ispadate smiješni, komesaru, a to šteti vašem ugledu policajca od marke, da se poslužim jezikom reklame...

Kao da igra bridž u petoro, komesaru je Martial bio »petica«. Lambert mu je bio partner u igri; Lea je u toj igri privremeno pripala Lumeauu. Ulog je bio mrtvac.

Martial više nije spominjao ministra unutrašnjih poslova, šćućurivši se u kutu, šutio je i slušao. Prisustvujući zapletu drame, u njemu se bunio instinkt zdravoga seljaka, dok je slušao izjave Thiebautovih protagonista.

Osjećao se neizmjereno osamljenim, skutren u svome kutu poput ježa. Odgovarao je samo kad je bilo neophodno i kad se nije mogao izraziti mimikom. Takav se doimao još krupnijim.

Što god mislio, nije mu se moglo pročitati na licu. Jedini pokazatelj njegove unutrašnje napetosti: inače crvena boja lica bila je skoro ljubičasta.

Ponekad je bučno disao kroz nosnice, kao da se odjednom zastidio što diše na usta. Jedino je oko zadržalo uobičajenu živahnost. Bilo je to izuzetno pokretljivo oko, koje je tražilo odgovor ili pitanje, prije nego što ga je onaj kome je upućeno stigao formulirati.

Osjećalo se da je Lumeau htio dobiti na vremenu da, zlu ne trebalo, izmisli svoju priču.

— Strah ili zabrinutost? — ponovno se pitao Thiebaut.

Odlučio se za zabrinutost: jedino je Lou bilo očigledno strah.

— Za sebe, ili za druge?

Komesar otpuhne dim.

— Nastavljamo, jeste li spremni? Smirite se, Lea...

Ona mu dobaci molećiv pogled, a on se pravio da ga nije opazio.

— Gospodine Lumeau, jeste li razgovarali s Leom Clermont nakon toga što je odbila ponudu da preuzme upravljanje vašom agencijom u New Yorku ?

Zavlada muk.

— Jeste ili niste?

Martial kimne glavom u znak potvrde. Lea zatvori oči, sretna što mu neće morati proturječiti.

— Često?

— Da, često.

— Kako to?

Martial slegne ramenima.

— Prekinite tu igru, gospodine komesaru. Ona vam je vjerojatno rekla, da sam je nagovarao da ne prihvati rastavu, inače nas ne biste zajedno ni ispitivali! I što sada?

Promijeni glas i prijateljski se obrati Lei.

— Uopće se ne ljutim na vas. Mislim da bih na vašem mjestu učinio to isto.

— Jeanne! — povika Thiebaut.

Vrata se otvoriše.

— Odvedite gospođu.

Pritisne dugme interfona.

— Jeanne, pošaljite mi Chavannea!

Uđe Jojo. On je bio u mnogo težem iskušenju. Orošena čela, tupa pogleda, ne znajući kamo bi s rukama, izbjegavao je Lumeauov pogled.

— Priznajte li da ste vašem šefu odali neke Clermontove financijske utaje?

Chavanne proguta slinu prije nego što će promrmljati.

— Priznajam.

— Kada i gdje?

— Tjedan dana prije Axelove smrti, u njegovu uredu.

Thiebaut se okrene Martialu.

— Je li istina?

I opet je kimanje glavom u znak potvrde bio jedini Lumeauov odgovor.

— Gospodine Chavanne, jeste li mu istoga dana otkrili i Clermontove planove znajući za njegov prijelaz konkurentskoj firmi, prijenos akcija, tajne ugovore i slično?

— Jesam — odgovori Jojo, moker od glave do pete.

— I s ovim se slažete, gospodine Lumeau?

— Slažem se, gospodine Thiebaut.

— A od koga vam ti podaci, gospodine Chavanne?

— Moj je prijatelj službenik u mjenjačnici... Ja, ja ne bih htio da...

Dalje nije mogao, Thiebaut mu pomogne.

— Vi biste željeli da ga ne upličemo u ovu stvar, toga se bojite, zar ne?

— Da! Shvaćate, učinio je to iz prijateljstva prema meni i...

»Dobri« Jojo zaboravio je na vlastiti položaj u želji da zaštiti prijatelja. Još jednog!

Bio je već sve pokušao da pokrije Martiala, Leu i Nathalie ne shvaćajući da njihovim ispadanjem iz igre znatno sebi otežava položaj. To više što je, — priznavši da je pola noći između petka i subote proveo u krevetu profesionalne prostitutke, kojoj ni imena nije znao, još sve ukazivalo da se mogao vratiti u Pariz...

— Ne bojte se, Georges, nećemo ga pozivati.

Jojo razrogači oči u neprilici.

— Je li istina, gospodine komesaru?

— Jamčim vam. Balafre, odvedite gospodina k Lambertu.

Chavanne se lagano zanjiše i zastane na izlazu:

— Oprosti, gazda... drugačije nisam mogao. Ljutiš li se? Lumeau odmahne glavom i čak se nasmiješi, a zatim dublje utone u naslonjač.

Thiebaut se ponovno nagne nad interfon.

— Dovedite Nathalie Lumeau.

Ovaj put Martial poskoči.

— Zar je ovo suočenje toliko potrebno, gospodine komesaru?

— Potrebno je.

— Jeste li sigurni?

— Apsolutno!

— Onda završimo što prije — umiri se Lumeau, ščepavši prstima naslon.

Vrata se otvore i Lumeau potraži pogled svoje žene.

— Sjednite, gospođo — reče Thiebaut, pokazujući joj stolicu.

— Hvala, radije bih stajala.

— Kako vam drago.

Divio se njezinu samosvladavanju, iako je znala o čemu će razgovarati.

Naprotiv, Thiebaut se osjećao vrlo nelagodno. Je li zbog načina na koji je Lumeau gledao svoju ženu? Ili zato što se upravo sprema uništiti dio sna mladog seljaka iz pokrajine Franc-Corntois?

Uzalud je uvlačio dim da dobije na vremenu, ugašen je duhan samo pištao.

Nathalie ga je promatrala bez imalo ironije u očima: naprotiv, nazirao je tračak divljenja.

— Budući da ni jedni ni drugi više nismo djeca — počne on prigušenim glasom, gospođo, kako dugo ste bili Clermontova ljubavnica?

— Šest mjeseci.

Instinktivno se okrenuše prema Lumeauu.

Ovaj nije odavao svoje osjećaje.

— I vi ste to znali?

— Jesam. Zato sam vas i pitao je li ovaj razgovor odista potreban.

Nathalie problijedi i za trenutak se prihvati stola. No vrlo brzo se pribrala i ponovno je zauzela svoj odbojni stav.

— Kada si doznao?

— Prije otprilike tri mjeseca, Nat...

— Zašto si šutio?

Lumeou slegne ramenima.

— Grozim se na pomisao da bih mogao ispasti smiješan, a onda, gajio sam nadu da je to samo hir, prolazan užitak... razumiješ? — Duboko je uzdahnuo. — Kad čovjek dođe u godine, mora znati zauzeti stav, vladati sobom ako je borba nejednaka.

— Znači da si me uhodio?

— Nisam, Nat, krivo misliš! Ne tebe, njega!

Trpko se, i pomalo nervozno nasmije.

— Svi su oni vrlo dragi, gospodine komesaru. Lea, Jojo, pa i ti Nat u izvjesnom smislu, ali premladi da se upuste sa mnom u borbu! Zar mislite da nisam nanjušio prijavu igru onog prevrtljivca? Samo sam čekao da se izjasni, pa da mu razbijem krila.

Njegov smijeh odjekne glasno, da bi se zaustavio kao odsječen.

— Izvedite je, molim, gospodine komesaru, već sam vam rekao da se grozim pri pomisli da ispadam smiješan...

Izlazili su onim redom kako ih je Thiebaut otpuštao. Uđoše Lea i Jojo — i ne znajući bi li gledali Nathalie ili Martiala, odlučiše da gledaju jedno u drugo.

Zanimljivo... Lea i Jojo postali isu nerazdruživi u trenutku kada se jedan drugi par sasvim sigurno raspadao.

Balafre, Dauvergne i Jeanne u susjednoj sobi kroz odškrinuta vrata nisu ni riječi prepuštali od onoga što je komesar govorio. Poduprijevši se o zid, nasuprot Thiebautu, Lambert je nastojao dokučiti što smjera njegov šef.

Vani se dan primicao kraju, po hodnicima su sudski izvjestitelji iščekivali važan događaj, ne vjerujući suviše u njega.

Nakon što je ponovio okolnosti zločina — prema novoutvrđenom vremenskom redosljedu — Thiebaut se načas prekine, da pripali lulu.

Obuhvati pogledom svoj auditorij: krajnje slijeva Lea, do nje Chavanne, koji ju je tu i tamo pokušavao smiriti nježnim stiskom ruke. U sredini, Nathalie Lumeau, te napokon, u svom kutu, Martial.

Janne je donijela još dvije stolice. Svjetiljka na stropu oštro je svjetlila i pojačavala slabu žarulju radnog svjetla.

— Vjerojatno se pitate čemu ova plenarna sjednica, zar ne? Bolje reći, obiteljski sastanak jer, gledamo li srž stvari, to je pomalo to! Željeli vi ili ne između vas postoji veza! Da li prvog ili drugog stupnja, nije važno, ali ona postoji!

Požalio je što se zbog pomanjkanja prostora ne može dići i prošetati sobom.

— Lea je bivša Clermontova žena, ovaj je bio ljubavnik Martialove supruge Nathalie, a Martial je kompanjon Clermontov.

Pokazao je lulom na svaku navedenu osobu. Jedino je imenujući Clermonta učinio neodređenu kretnju.

— ... Chavanne, to više nije tajna, voli Leu, koja odbija rastavu prema Martialovim uputama. Ovaj prije tri mjeseca saznaje za svoju bračnu nesreću, a Chavanne mu otkriva da ga kompanjon namjerava ostaviti na cjedilu.

— I što želite time postići, gospodine komesaru? — upita Martial iz svog kuta.

— Za sada samo analiziram.

Lumeau naglo ustane.

— Zašto se vrtite oko lonca s vrućom kašom? Optužite me za ubojstvo i da s time završimo!

Nasta opće komešanje.

— Smirite se, molim. Sjednite, gospodine Lumeau.

— Ne dolazi u obzir.

Onako uspravan, krupan i snažan, izazovno je gledao Thiebauta, koji je podnio njegov pogled i ne trepnuvši.

Odjednom kao da u sobi nije bilo nikoga. Svi drugi kao da su zbrisani. Ostala su njih dvojica, dvije snažne volje jedna nasuprot drugoj.

— Ako želite nešto reći, slušam vas. Inače, ponavljam, izvolite zauzeti vaše mjesto.

Martial Lumeau duboko uzdahne i počne zvonkim glasom.

— Izjavljujem da sam ubio u njegovu stanu Axela Clermonta, jer je bio ljubavnik moje žene i spremao se da me uništi. Ovo posljednje, preuzimajući nadzor nad mojim poduzećima. Prema tome, zahtijevam da budem predvođen pred istražnog suca.

Nesvjesno, Lambert poleti prema pisaćem stolu. Balafrova glava pomoli se na vratima. Lea, Nat i Jojo, pogledavaše čas Lumeaua, čas komesara.

— Kad ste došli Clermontu? — mirno upita Thiebaut.

— Oko devet i trideset. Kao što znate, u jedanaest sam imao sastanak u »Lidu« s jednim Nijemcem. Znao sam da će Clermont biti kod kuće, to mi je sam rekao. Znao sam i da petkom uvečer u zgradi neće biti gotovo nikoga. Zvonio sam. On mi je otvorio. Ušli smo u sobu i iskoristio sam trenutak kad mi je okrenuo leđa da pucam u njega.

— Što ste učinili s oružjem?

— Bacio sam ga u Seinu.

Kuckanje stroja prestane.

Lambert izvadi list iz valjka i položi ga na Thiebautov radni stol.

— Gdje da potpišem? — upita Lumeau.

Komesar uzme papir, pročita tekst i gužvajući ga u ruci, načini lopticu i baci je u koš.

— Što vam je? — povika Martial, dok je Lambert prigušio kletvu.

— Mogao bih vam postaviti isto pitanje, jer lažete, Lumeau! — razljuti se Thiebaut i udari šakom po stolu; sjednite i šutite.

Prijeđe pogledom po auditoriju i obrati se Chavanneu.

— Možete izići, pročitat će vam vaš iskaz. Potpišite i idite kući.

Jojo je piljio u njega, sve više zaprepašten.

— S vama smo gotovi, stari, idite...

Po načinu na koji je gledao Leu, Thiebaut zaključio da čeka, skrušeno poput vjernog psa, da se odluči Leina sudbina.

Tek što su se vrata ponovno zatvorila, komesar nastavi:

— Koristim se prilikom da vam kažem da nisam sadist, i da je ovaj sastanak bio prijeko potreban. Očekivao sam da ćete reagirati. Martial. Bilo je onako kako sam predviđao.

Komesar zašuti. Nekoliko je trenutaka neodređeno lutao pogledom, digne se i jasno nastavi :

— Lijepog Axela mogla je ubiti samo žena! A one su dvije, Lumeau...

— Smiješno!

— Čini se da u obitelji jednako mislite, jer vaša mi je supruga to isto rekla. Zašto baš žena? Iz jednostavnog razloga što se Axel Clermont već dugo spremao da vam zada ovaj udarac, i bio bi oprezniji prilikom vašeg posjeta. Primio bi vas na vratima. ili u najgorem slučaju, u salonu, a nikako u spavaćoj sobi! Napokon, Martial, ako ste bili odlučili ubiti, pucali biste još na ulazu, ili u hodniku dok ste išli za njim.

Uperi lulu u pravo u Lee.

— Dan nakon vaše presudne, posebno nedostojne svađe, koja je prethodila raskidu, još ste ga mogli ubiti. Lea! U petak uvečer više ne! Konačno, bio je spreman platiti toliko za svoju slobodu, a ta svota nije vas mogla ostaviti ravnodušnom, ma što vi rekli. Otići ćete potpisati iskaz i potom ste slobodni! Mora da vas Jojo još čeka.

Ona se digne, ne znajući što da kaže, prekoraujući se, vjerojatno, što je uplela u ovo Chavannea i Martiala.

Tišina je popratila izlazak Lee Bauchard.

— Lambert, hoćete otpratiti gospodina Lumeaua u susjednu prostoriju...

— Ne bih li mogao ostati ovdje, gospodine komesaru?

— Vaša joj prisutnost ne može koristiti, barem ne za sada.

Nathalie potvrdi zatvorivši oči.

Zgrbljen, iznenada pokazujući teret godina, Lumeau se digno i pođe za Lambertom, vukući noge.

Gledali su se netremice, dva već iznemogla protivnika pri kraju borbe.

— Moraju li vrata radne sobe vaše tajnice ostati otvorena?

Thiebaut ih bez riječi zatvori.

— Mogu li vas još zamoliti da na trenutak otvorite prozor?

On ga otvori. Svježi zrak zastruji sobom, odnoseći miris dima.

— Hvala.

On ponovno sjedne, svjestan potrebe malog predaha za njih oboje, Imao je vremena, htio je što više produžiti ovo stanje u kojem je Nathalie Lumeau samo svjedok.

Opazi da je zadrhtala, digno se i zatvori prozor.

Kad je ponovno sjeo na svoja mjesto, ona je palila cigaretu.

— Mogu, zar ne?

— Dakako.

— Hvala. Mislim da će biti najjednostavnije da odgovaram na vaša pitanja.

— I ja tako mislim.

— Slušam vas, gospodine komesaru.

Ponovo se morao diviti njezinoj mirnoći i bi joj zahvalan što mu je, svjesna odgovornosti, olakšavala posao.

— Zašto?

— Axel se prevario u meni, gospodine Thiébaut. misleći da me drži u šaci: htio se rastaviti i tražio da i ja učinim isto. Bez mog i njegova udjela u poduzećima, Martial bi propao. Raskrinkala sam ga. Shvatila sam da meni sprema Leinu sudbinu. Zapravo je preko mene namjeravao uništiti Martiala, kojemu je dugovao uspjeh... Lagala sam vam, gospodine Thiebaut, bilo je potrebno u izmišljenoj priči.

— Voljeli ste ga?

— Jesam.

— Usprkos onome što ste o njemu znali?

— Drogiran čovjek voli drogu... dok se ne izliječi. Tako je bilo i sa mnom.

— Bio je posrijedi ponos?... Shvatili ste da ste za njega samo sredstvo kojim želi ostvariti svoj cilj? Ili zbog Martiala?

Promatrala ga je dok je gasila cigaretu u pepeljari.

— Dopuštate li da žena može prevariti muža za koga osjeća nježnost, duboko prijateljstvo i, usuđujem se reći, vrijedno poštovanje? Ako to možete shvatiti, shvatit ćete i zašto sam tako postupila. Stav moga muža od maloprije, riješio me grižnje savjesti. Hoćete mi vjerovati ako vam kažem, da bih se bila umiješala da ste povjerovali njegovu iskazu?

— Naravno. Axel vas je čekao one večeri?

— Telefonirala sam mu; Martial je bio u »Lidu« s jednom strankom, a ja sam se javila Axelu da bismo se mogli naći, voditi ljubav, i zatim večerati u kakvom bistrrou.

— Zato je bio u kućnom ogrtaču?

Ona potvrdi.

— Pisaći stroj je već bio na radnom stolu?

— Jest. Pisao je svojim budućim suradnicima kad sam ušla u sobu... Tako sam se i sjetila pisma.

— A grijanje?

— Otvorila sam ga na najjače da zavaram autopsiju. Zapravo da je Axel bio ubijen u subotu ujutro, nikoga ne biste mogli okriviti. Nikoga...

Rekla je to jednostavno, kao da se radilo o pukoj formalnosti.

— Kamo ste s oružjem?

— Naći ćete ga kao i Axelovo pismo zakopano pokraj jabuke na ulazu u La Chesnaie.

Sada je komesar morao otvoriti prozor.

Nalakti se na njega nekoliko trenutaka, pa upita.

— Naravno, došli ste s namjerom da mu zaprijetite. Prepirali ste se, i u naletu bijesa, pucali, zar ne?

Nathalie mu se osmjehne i blago odvrati.

— Ne, gospodine Thiebaut, zar štakora grdite prije no što ćete ga ubiti? No, kad dobro promislim, to ću vjerojatno reći svom odvjetniku...

Gledala je u njega neko vrijeme, a zatim doda promijenjenim glasom:

— Spremna sam dati iskaz.

Komesar otvori vrata. Lea i »dobri Jojo« odmicali su hodnikom ruku pod ruku...

Kraj
ŽELEZNI

www.CroWarez.org
www.BosnaUnited.net

Table of Contents

[Claude Joste: ALIBI](#)

[1](#)

[2](#)

[3](#)

[4](#)

[5](#)

[6](#)

[7](#)

[8](#)

[9](#)

[10](#)

[11](#)

[12](#)

[13](#)

[14](#)

[15](#)

[16](#)

[17](#)

[18](#)

[19](#)

[Kraj](#)